

EESTI NOORUS

Nr. 1. JAANUAR 1937

SISUS:

A. KELLER, Noortele

H. ADAMSON, Eesti noortele

J. RUMMO, O. Luts 50. aastane

O. LUTS, Vallandatud loodusjõud

E. TERASMAE, Kutsest ja kutseharidusest

A. VIHALEMM, Kaks luuletust

A. HEINSOO, Soome Noorsoo Rahva-
ülikool

V. VENT, A. S. Puškin

PUŠKIN, Kaks luuletust

S. JÕGEVER, Kaks luuletust

N. GOGOL, Hullumeelse kirjad

M. HÄRMS, Sõit meresügavikku

KIRJANDUS

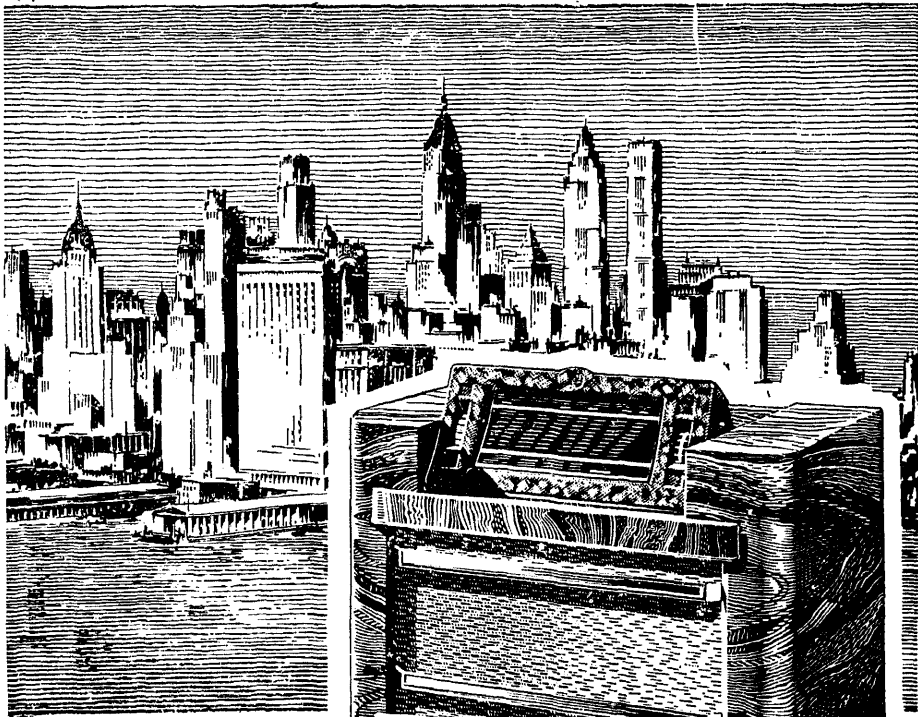
SPORT

NOORSOOTOOMAILT

JGA PHILIPS RAADIOAPARAADI OMANIK VOIB TEILE TÕENDADA

PHILIPS
SÜMFOONILISE SARJA
ERILISI OMADUSI:

- Stereofooniline ülekanne — täiuslik helikvaliteet
- Adaptovisor skaala — skaala asend on muudetav
- Kõlm laineala 16,5–51, 200–800 725–1975
- Automaatne üll-effektiivne feedingu-tasandaja
- Helifilter, heliplaadi muusika ja lisavaljuhääldaja kasutamise võimalus
- RONDO ja SONATA juures nähtav ja kõlatu häälestus
- Kõrghäälestus automaatse peenreguleerimisega
- Võrgu antenni automaatne lüljaja
- Reguleeritav selektiivsus
- Nägus ja harmooniline väljund

Mida sirgjoon kahe punkti vahel, seda on PHILIPS raadioaparaat Teie ja maailma saatjate vahel.

Kõikidest maailmajagudest ja maadest võite nüüd tuua eeskavasid — helipuhtalt ja loomutruult valjuhääldajasse — Philips stereofooniline ülesanne — lõplik heliprobleemi lahendus vastuvõtutehnikas. PHILIPS hinnad Kr. 200.—, Kr. 250.—, Kr. 325.—, Kr. 425.— ja Kr. 600.— Alalisvoolule Kr. 15.— kallim.

PHILIPS

Sümfoonia
Sari

PHILIPS RAADIOAPARAADI SUURI VÕIMEID.

TALLINNAS, 29. JAANUARIL 1937

9. AASTAKÄIK

Noortele omase ideelisuse, teotahte ja kindla edulootuse saatel uude aastasse

Otsatus aegade meres on üks aasta sootuks väike ja vaevalt tähelepanev suurus, kuid ühe inimese või ühe inim-põlve kohta osutub see ajaühik oma kolmesaja kuuekümnega viie päevaga väga tähtsaks ajateguriks. Ei kulu ju neid aastaid väga palju — harilikult seitsekümmend — kaheksakümmend, keskmiselt aga märksa vähem — ja inimese elukäik ongi teinud läbi täie ringi. Ent kui palju on inimeste vaimu- ja kätetöö läbi seitsmekümne-kaheksakümne aasta jooksul loodud uut, täiendatud endist ja viidud üldiselt edasi elu! Harilikult kõrgemasse vanusesse jõudnud inimene näeb enese ümber nagu sootuks uut maailma ja uut elu, kui võrdleb seda oma lapsepõlve aegsega. Elu oleks pidanud olema nagu tulvil imesid, et nii palju luua ja saavutada. Ometi veereb elu võrdlemisi rahulikult ja imesid sünnib harva.

Siin saab lihtsalt mõistatavaks suure elu-progressi saladus: palju saavutatakse ja kaugele jõutakse, kui lapsepõlve möödudes viiskümmend-kuuskümmend korda kolmesaja kuuekümnega viie päeva kestel rühitakse edasi sõnas ja teos. Vaid tahtekindel, visa, lootusjulge ja sihiselge peab olema see elurännak, et mitte väsida ega eksida teelt enne sihile jõudmist.

Siiski ei saa jätta tähelepanemata erakordselt tähtsaid epooke inimese, eriti aga rahvaste elus, kus aastatega

ÜENÜ Keskjuhatuse esimees A. Keller

teostatakse rohkem, kui harilikul ajal aastakümnete ja isegi aastasadade kestel. Vabadussõda ja sellele järgnenud sündmused olid meie rahvale selliseks erakordseks ja määratu suure tähtsusega epooigiks. Praegune vanem ja keskmine põlv on siin teinud hiigeltöö; võites kangelaslikus vabadussõjas rahvale vabaduse, luues iseseisva riigi ja

tehes suurt vaimlist ja majanduslikku ülesehitamistööd, mis praegugi jätkub täie intensiivsusega.

Noored! Teie peate seda kõike mõistma ja väärikalt hindama. Ja veel palju enam. Teie peate kõigest sellest ja uutest elunähetest palju õppima, palju püüdma ja palju tegema, et teist võrsuksid väärikad töömehed suure epooigi suurte tegude jätkamiseks ja edasiviimiseks.

Uue aasta algul tahan seda eriti ütelda ja südamele panna ÜENÜ, kui meie kodumaa suurima noorsoo-organisatsiooni ümber koondunud suurele noorte perele. Möödunud aastal oli meie tegevus küllaltki edukas. ÜENÜ pere kasvav arvult ja tugevnes teovõimelt. Osakondade arv tõusis 260-ni ja nendesse koondunud liikmete arv 17.000-ni. Kahe aasta pärast pühitseb ÜENÜ oma 20-aastast tegevusjuubelit ja toleks ajaks oleme tõotanud oma noorte pere tõsta vähemalt 25.000-le.

Tuleb luua uusi osakondi kohtades, kus need ÜENÜ-l puuduvad ja kus ei ole ka teisi vastavaid organisatsioone. Samuti tuleb intensiivselt täiendada ja kõvendada olemasolevaid osakondi. Kuid hoopis suuremat rõhku osakondade ja liikmete arvu tõstmise kõrval peame panema meie töö süvendamisele ja viimistlemisele. Selle juures peab meid senisest veelgi enam kandma juhtmõte: rahvuslikkusele ja rahvariiklusele tuginevat tervet vaimu, terveid ja elulisi põhimõtteid, meile endile ja meie rahvale ning riigile kasulikke tegusid ja kindlat töösüsteemi! Neil alustel töötades olgu kõigepealt meie püüdeks teelt kõrvale tõrjuda hädatsemist, virisemist, raskuste pelgust ja lootusetuse olekut ning nende üle võidule aidata teotahet, julgust, algatusvõimet, elurõõmu ja lootustelulget pilku tulevikku. Meie õpime ikka rohkem ja põhjalikumalt tundma meie esivanemate, eelkäijate ja praeguse põlve rahva- ja riigijuhtide tõekspidamisi ja tegusid, teades, et kõiges selles peitub väga palju suurt ja väärtuslikku, mis on viinud meie rahva praeguse järjeni — üle otsatu tõkete ja raskuste rägastiku. Peame õieti mõistma, et meie eel on

mõeldud rohkesti õigeid mõtteid, on käidud õigeid radu ja on tehtud õigeid tegusid, sest muidu ei oleks ju jõutud soovitud sihile. Olgu meile seepärast endastmõistetavaks auasjaks tundma õppida ja mõista ajahõlma kaduma kippuvaid esivanemate tõekspidamisi, elukombeid, rõivastust, töötamisviisi, ühiseid üritusi ja enesekaitset linnuste abil ning muul teel. Iseseisval rahval peab olema ja ta peab tundma oma ajalugu, et sellest leida valguskiiri tuleviku radadele ja tõeteri tulevasele elule. ÜENÜ püüetes ja töökavades on need harrastused seisnud ikka austuses ja uuel aastal olgu meie kindlaks püüdeks saavutada ja pakkuda veelgi enam. Elu progress areneb aga kiirelt ja toob aina uusi ja suuremaid ülesandeid ning kohustusi. Et nendega väärikalt toime tulla, peavad noored ellu astumiseks õppima mitte üksi vanematelt ja koolides, vaid ka eneserendamise korras ühises enesearendamise töös. Selliseks kolmandaks kohaks kodu ja kooli kõrval on väga suurele noorte perele ÜENÜ. Ta on väga paljudele selleks sillaks, mis ühendab koolist lahkumise lähedal seisvaid ja lahkuvaid noori tegelikult elus oma kutsealadel tegutsevate teoinimestega.

Uuel aastal olgu, nagu senigi meie püüdeks, et noored siit läbi käies saaksid võimalikult rohkem läbimõtet kaasa elluminekuks. Ja et see meie organisatsioonil läheks edukamalt ning kiiremal sammul, selleks peame leidma ja ette valmistama rohkem juhtivaid inimesi, rohkem eestvõtjaid. Juhtivatest tegelastest on puudus eriti maa organisatsioonides. ÜENÜ-s oleme püüdnud selles sihis teha, mis aga võimalik. Kuid paljud soovidest ja tahtmistest on jäänud teostamata — võimaluste puudusel. Põhjamaade tüüpi rahvaülikoolid oleksid sobivad niisuguste tegelaste ettevalmistamiseks, kuid meil neid ei ole. Meie paar-kolm rahvaülikooli on enam kutsekoolid, kui ülalmainitud asutised. Vajame rahvaülikooli põhjamaade tüübis, eriti noorsootegelaste ettevalmistamiseks. Seni oleme püüdnud ÜENÜ-st noori juhtida Põhjamaade rahvaülikoolidesse, eriti Soome ja õhutanud neid ka meie oma rahvaülikoolidesse astuma. Käesoleval aastal, kui

aineline külg vähegi lubab, tahame välja tulla põhjamaade tüübilise rahvaülikooli ellukutsumise kavaga Eestis, lootes selleks leida teistes organisatsioonides mõttekaaslasti.

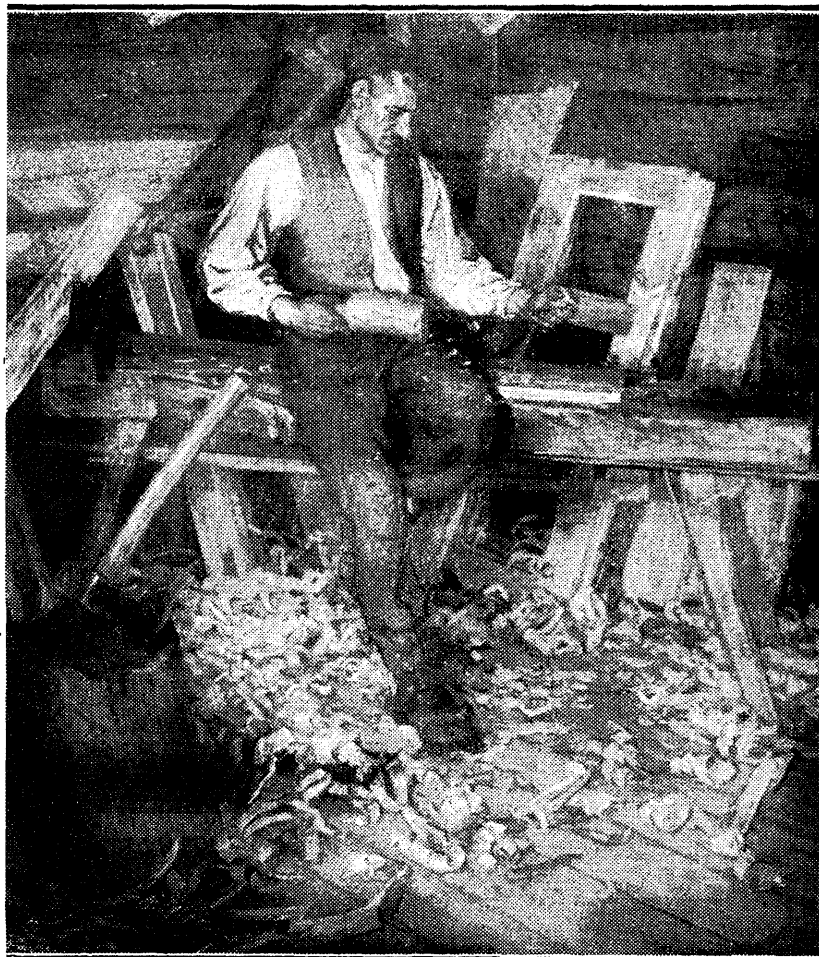
Nii kerkisid uue aasta algul jälle selgelt silmade ette need alusmüürid ja kandepuud, millele rajame oma organisatsiooni tööd ja chitamised: organisatsiooni laiendamine ja kõvendamine tegeliku elu vajaduste kohaselt, juhtivate tegelaste kaadri täiendamine ja värskendatud jõududega meie noorte organisatsioonide ümber koondunud noorte hulkade senisest veelgi intensiivsemale isetegevusele ja enesearendamisele rakendamine.

Ja selle ümber põimub siis elav ja väga mitmekesine tegevus 260-s osa-

konnas ligi 1000 eriharuga. Meie taotleme ja loodame selleks laialdaseks ja eluliseks tööks senisest märksa avaramaid ainelisi võimalusi. Loomulikult nõutakse siis ja meie tahame ka teha ning pakkuda vastavalt enamat. Loodame kindlasti, et ÜENÜ suur pere kõigi teda uuel aastal ootavate ülesannetega hästi toime tuleb teiste noorsoo- ning vabaharidustöö organisatsioonidega sõbraliku koostöö leiab — meie riigi ja rahva ühiseks teenimiseks.

Selleks palju õnne ja edu.

A. Keller,
ÜENÜ Keskjuhatuse
esimees.

ALEKSANDER ŠTRALS

ASUNIK

HENDRIK ADAMSON

EESTI NOORTELE

(Vastuseks „Eesti Nooruse“ ja ÜENU uueaasta õnnesoovile)

Aeg uhkete ulmade lähemal teil,
kui eales minul ehk olnud,
ja juhtude julmade tumedail teil
ei tõsta tuulispääd tolmu,
ent ettevaatust, — kes pandiks pää,
et eilsele homme sarnaneb päev.

Aiva sammuge ahnesti seda teed,
kust kaudu saab tabada tippe,
ja jäägu ikka te omadeks need
ja kandku te värve ja lippe,
on raske see rada, — ta nõuab tööd,
ent vaid teda käind saate rüütliks lööd.

Olen aegust, mis muserdid enne mu,
kui saingi õitsele minna,
ei ometi hoiga, et õnnetu, —
kui Soovimäed jäidki sinna
ja väsisin varem, kui tabasin neid,
olen uhke, et kõrguste käisin teid.

Te kindlasti tabate. Jõudu seks
ja õnnistus kõigile kaasa,
juba olete sirgumas jõudndeks,
kelle teelt isad tõmbuvad tasa,
ja kui nende maine on paljas põrm
teil päikese poole sihtimas sõrm,
teda tahate saavutada.

Kärstnas, 8. jaanuaril 1937. a.

Oskar Luts Tallinnas
oma 40. sünnipäeval

J. RUMMO

Oskar Luts viiekümne-aastane

Vaevalt leidub meie lugeva publiku hulgas kedagi, kelleni ei oleks ulatunud mõni Oskar Lutsu teos, või kes ei oleks midagi kuulnud kirjanik Oskar Lutsust. Kui käesoleva sajandi algul tuntumaks kirjanikunimeks meie laiades rahvahulkades oli Eduard Vilde, siis kuulub see populaarsus tänapäeval kahtlemata Oskar Lutsule.

Luts oma loomingu on suutnud lähedaseks saada nii noorele kui vanale lugejale, Lutsu teoste lugemisest tunneb mõnu ja headmeelt niihästi primitiivse maitsega lugeja kui ka suuremate nõudmistega kirjandushuviline.

Luts on õieti esimene kirjanduslik nimi, kellega tänapäevane emakeelses koolis õppiv noor siis tuttavaks saab, kui tal toimub üleminek spetsiifilise laste- ja noorsookirjanduse juurest „täiskasvanute“ kirjanduse juure. Oskar Lutsu „Kevade“ kihelkonnakoolipoiste ja -tüdrukute lõbus seltskond ongi see, kes noore kirjandushuvilise juhatab sisse eesti kirjanduse lugemisele ja kes teeb selle noore ühtlasi suureks sõbraks niihästi Oskar Lutsu enese kui ka kogu eesti kirjandusega. Ja juba ainult sellelt seisukohalt on Oskar Lutsul ja tema esikteosel „Kevad I“, mis tegi Oskar Lutsu nime ühekorraga tuttavaks kogu kirjandushuvilises Eestis, suur ja asendamatu väärtus.

Oskar Lutsu „Kevad I“ on ühtlasi parim näide noori käsitlevast kirjanduslikust teosest, mille lugemine on ühtlaselt huvitav niihästi vanadele kui ka noortele enestele. Iga noortest kirjutatud raamat ei ole raamat noortele ja tihti ei leia täiskasvanu kriitiline meel ja kirjanduslik maitse rahuldust kirjanduslikust teosest, mis tahab olla ainult noorteraamat. Parim noorteraamat saab olla ainult selline, mis oma sisult ja ainekäsituselt on lähedane noortele, kuid samal ajal suudab rahuldada ka täiskasvanu kirjanduslikku maitset. „Kevad I“ rahuldab nii esimest kui ka teist nõuet noorsooraamatu suhtes. Ja ses mõttes on „Kevad I“ parimaks näiteks meie noorsookirjanikele, kuidas ilma teeseldud naiivsuset, pealetükkiva moraali ja tendentsita ja võltsi paatoseta suudetakse anda noortele tugevaid ja köitvaid kirjanduslikke elamusi, olgu need elamused siis lõbusa, tõsise või kurva põhitooniga.

On kuulda kartusi mõningais noorsoo kasvatajate ringides „Kevade I“ suhtes, selle kesksema kuju — igavese vigurivända Joosep Tootsi, alias Kentuki Lõvi pärast — et kas mitte see oma kuulsusrikaste tegudega ei saa hukutavaks eeskujuks ja järeleaimmist väärivaks sangariks mõnele hardedale noorele lugejale. Arvan kinnitada

võivat, et sellisel kartusel ei ole mingit tõelist põhja. Joosep Toots sellises kujutuses, nagu see antud „Kevad I”, ei tõuse noore lugeja silmis mingiks järeleaimamist väärivaks sangariks, sest vastuoksa täiskasvanute kartusele noore arvustusvõime suhtes märkab iga vähegi arukam noor lugeja, et autor Tootsi üle salakesi naerab. Naeruvääristatud tegelane kirjanduslikus teoses aga ei tõuse noore lugeja silmis kunagi sangariks. Kes noori ja nende hingeelu tunneb, see teab, et eeskujusid ülemeelikaiks vempudeks ja ulakusteks ei otsita kirjandusest — ehk kui juba, siis hoopis teissugusest ja teiselaadilisest. Vembumehed on algupärased loojad, kellele tegelik elu on juba omaette nii huvitav peatükk, et neil ei jää aegagi kirjanduse lugemiseks. Või peaksime oma noortele keelma ka selliste kogu maailma noorte armastatuimad raamatud, nagu Mark Twain'i „Tom Sawyeri lood”?

Oskar Luts on meie produktiivsemaid kirjanikke. Kirjaniku enese arvestuse järgi tõuseb ta teoste arv 55-le. Küllap tõuseb igatühe kirjandushuvilise vaimusilmade ette, kes tänuga mõtleb nii suure toodangu autorile tema tähtpäeval, peale kuulsusrikka Kentuki Lövi veel terve leegion teisi unustamatuid kujusid Oskar Lutsu teostest. Kõigi teiste eesotsas astub juba „Paunverest” tuttav kurvakujuline rüütel ärikes Kippel, kes peab lugu ainult kolmetärnilisest konjakist ja igavesti leinab oma kadunud peremeest Nossovit. Lootusrikkalt ja abivalmilt astub see Kippel sisse mitmesse Lutsu teosesse, et mõnd koomilist situatsiooni teha oma truusüdamliku osavõtuga veel koomilisemaks.

Ja siis kogu see Pliuhkam ja Sägide hõimkond „Kapsapeast ja „Kalevi kotutulekust” Pliuhkamiga enesega eesotsas, kelle peremeheuhkuse ülimalduse ihalduste tipuks on maailmakord nii sisse seada, et peremehele ja saunanaisele paistaksid erisugused päikesed ja kelle nürimeelset ja iseteadvat jonnakust ei suuda oma arvamustes kõigutada ükski kultuuriline, patriootiline või ühiskondlik propaganda. — Aga siis hoopis teissuguste meeoludega teised — nukrutsev „Andrese elu-

käik” või õrnluütriline „Kirjad Maarjale”, mis valgustavad autori meeolusid hoopis teisest küljest. Ja meil on rõõm Lutsuga koos rännata läbi kõik „Tagahoovid” ja „Vaiksed nurgad”, sest Luts oskab kõigi nende kolgaste elanikke meile nii huvitavalt näidata ja nende elumuredest nii jutustada, et me tahtmatult peatuma jääme isegi „Villa Hortensia” kodakondsete juures, kust nii mõnigi tegelikus elus läheks mööda põlgliku ninakrimpsutusega.

Luts on nii huvitav teekaaslane, et meil midagi ei ole tema ettepaneku vastu, alustada tuttavast Paunverest s. t. Palamusest uuesti kõndimist mööda „Vanu teeradu”, et veelkord lähemalt vaadelda, kuidas kasvasid ja õppisid noored pool inimpõlve tagasi. Ja uuesti tõuseb meie silme ette hulk toredaid poisse ja tüdrukuid valla-, kihelkonna- ja reaalkoolist, igaüks omaette tüüp nagu vormi valatud. Need Oskar Lutsu „Mälestuste” köited, mis käsitlevad enneiseseisvuse aegseid kooliolusid, on eriti lähedased tänapäeva keskpõlvele, kes ise oli sunnitud õppima sellistes koolides. Oskar Lutsu suureks teeneks on selleaegsete kooliolude jäädvustamine mõnusesa jutustusvormis — ja sellesena on „Mälestustel” hindamatu väärtus ka kultuurajalooliselt.

Oskar Lutsu tugevamaks küljeks on selgepiirdeliste tüüpide loomine ja elav jutustamisand. Ta tunneb ise seda oma tugevamat külge, sest kuski („Loomingus”) lausub ta ise: „Tüübid on aga ausad. Igaüks istub enese ette. Üldse on lugu niisugune: kui mu tüüp ei istu kahe reaga, siis viskan ta kohe välja.” Ja me teame, et need, mida ta välja ei ole visanud, istuvadki „kahe reaga”, sest Luts oskab anda meile elava kujutluse tüübist tavalisest paari vihjega. Ja siirameelsena kirjutab ta meile ainult neist asjust ja neist inimestest, üldse olustikust, mida ta põhjalikult tunneb.

Eesti lugeja õnneks on ta näinud ja tundma õppinud paljusid olukordi ja huvitavaid tüüpe. Nagu teemandiga on lõikunud need kujud kirjaniku mällu, kust ta neid ammutab oma teoste loomisel. Kas tal peaks neist kunagi puudust tulema? Nii on uudishimutsenud „Loomingu” poolt saadetud usutleja

aasta eest, küsitledes Oskar Lutsu. „Ei iialgi! Mul on üks aine teise seljas. Ei jõua lihtsalt kõike valmis kirjutada.”

Oskar Luts oma senise rikkaliku toodanguga on näidanud, et meil ei tarvitse kahelda neis tema kinnitustes. Ja kogu eesti kirjandust lugeva publiku, eriti aga noorte, palavam soov kirjanik Oskar Lutsu sünnipäeva puhul

on seepärast, et tal jätkuks jõudu ja tervist veel õige kauaks ajaks, et kirjandushuvilise suureks rõõmuks päästa „ained, mis istuvad üksteise seljas”. Ja ses mõttes saadab eriti eesti noorus kirjanikule, kes oma teostega loonud ehtsat päikesepaistelist rõõmu tuhandeile eesti noortele, oma südamlikumad tervitused ja parimad õnnesoovid sünnipäeva puhul.

OSKAR LUTS

Vallandatud loodusjõud*

Kui ma järgmisel hommikul vana luuakonts kaenlas, jõuan koolimajja, siis on klassitoas juba käimas kibe töö; pinke tõstetakse seina äärest virna, õpilaste kappe ja kaste nihutatakse seina äärest eemale, sest kui juba puhtus, siis olgu kõikjal puhtus. Hirmunud hiiri ja rotte veereb põrandal nagu halle pabalaid, kusjuures üks — vist küll see kõige kavalam — jookseb vaese Juhan Padevesti püksisäärde. Poisike karjatab südantlõhestavalt ning jookseb õue. Tõttame talle järele. Aga juba on kahvatu ja hirmust lõdisev poisike loomakese surnuks muljunud, ja kui avab nööbid, siis leiame Padevesti pükstest väikese, verise ninaga hiirepojakese.

Siis toovad tüsedamad poisid saunast toobritäie kuuma vett, mida kannavad vahepuus. „Eest ära!” karjuvad nad nagu suure vaeva nägijad kunagi.

See tihedasti aurav vesi kohe valatakse klassitoa põrandale ning luamehed algavad oma tööd. Leian aia äärest ühe vembla, torakan selle oma luuakontsule varreks ning vahvasti löön sekka; näen kohe, et selline tuuseldamine pakub isegi teatavat lõbu. Vahel sekka laseme nilbel põrandal liugu ja käärtseme hullupööra. Aga need, kel pole luuda, käivad ühe ja teise juures mangumas: lastagu ometi neid ka veidi osa võtta sellest askeldusest.

Ent kuidas sa annad käest luua, kui töö on nii huvitav. Pruunijuukseline ja rõugearmidega lukitud Tõnis Mikk juba mitmendat korda käib minult painamas vana luuakontsu kas või ivakeseks ajaks, kuid mina jään kõvaks ja külmaks nagu kalju. — Pole või-

malik anda; vaadaku ise, et mulle endale on hädasti tarvis.

Siis kobab Tõnis Mikk oma suuris taskuis ja pakub mulle üht kummitükki — laenaku temale see luud paariks minutiks.

Ei aita. — Luud on luud ja kumm on kumm. Katsugu oma kummiga põrandat nühdida!

Aga kui seesama Mikk tuleb veel kord ja mult lubab võtta vägisi mu luuatüka, siis m ü n talle selle riistapuu, võttes verehinna — kaks kopikat. Jään tööta ning vaatan vaikides, kuis tuuakse ikka toobritäied uut ja uut vett, kuni klassitoa põrand muutub väikeseks järveks. Viimaks jäävadki tööle ainult need, kel on säarikud, kuna kingade ja kamasside omanikud on sunnitud ronima koolipinkidele ja kapivirnade otsa. Nii vabaneb mitu luuda, ning saavad kätt külge panna ka need, kes enne kadestasid teisi.

Äkki lükatakse koolitua tagascinas lahti üks kriuksuv uks ning lävele ilmub kõster, vurrud ripakil, seljas ainult öökuub, käes põlev lamp.

„Mis te, pöörased, siin ometi teete!” röögatab. „Te uputate ära kogu majarahva! Juba minu saaliski on vett üle labajala. Te olete hulluks läinud, metsalised! Jalamaid uhtke vesi eeskoja poole! Jookske tõllahoonesse, tooge labidat! Ruttu, ruttu, te põrguvaimud!”

Nüüd on pingivirnalt päris mõnus vaadata, kuidas kolikonud poisid loksuvat veehulka püüavad tõrjuda välisukse poole. Kõster paneb lambi kantsliservale ja paterdab keset klassituba nagu part, tehes lõukoera häält. „Amman, Lombach, Abroi, Kitsnik! Kus oli teie aru? Kas te esimest korda pesete koolitua põrandat? Pühkige! Pühkige! Ja teie seal ärge vahtige suud ammuli — kühveldage

* „Vaadeldes rändavaid pilvi” (Noor-Eesti kirjastus) lk. 94—102.

ANTS MURAKIN

Viljandi maastik

labidatega! Kühveldage vesi eeskotta! Liigutage endid, tõprad!"

Ja kõik, kes on all, kaabivad ja kühveldavad, otsekui surmahirmus.

Agas siis juhtub see, mis meie tänasele karuteenele paneb pähe ilusa krooni. — Kibedas tööhoos satub Tõnis Mikk köstrihärä lähedusse ja siis korräga pääseb minu äsjamüüdüd porine luuatüügas malaka küljest lahti ning lendab vihasele jumalamehele näkku.

„Äi, tõbras, mis sa teed!" puristab õnnetu, hõõrudes öökuue siiluga oma kohutavat nägu. „Ma lasen su, saadana, vangipanna!"

„Pai köstrihärä," palub Mikk haledasti; „ega ma's seda meelega teinud! Luuaraisk kargas otsast ära, ja et ta, sunnik, just sinna läks!"

„Pea lõuad!" käratab porine usuõpetaja ning pooljoostes lahkub uputuspiirkonnast. Nüüd võib päris kindel olla, et talle kuhugi lööb midagi villisarnast. Mikk lööb ahastades käsi kokku, ja silmates mind pingivirna ülmisel tipul, ähvardab rusikaga: „Sina, sunnik, müüsid mulle seokse luua! Küll ma ütlen köstrile!"

Poisid itsitavad all nagu jõletised, ja meie kaagutame üleval nagu kanad õrrel. Muidu ükskõikne Toomas Karu tõmbub naeru käes kõverasse ja tokerdab jalalt jalale, kuni libastub ja kukub laatsakili mustavasse kõrti.

Uus, kuid siiski võrdlemisi tagasihoidlik naerupuhang, sest köster kindlasti tuleb kohe tagasi niipea kui on pesnud näo ja vahetanud öökuue mõne teise õltsi vastu.

Samal ajal veidi avaneb koolihärä toa uks ning hirmunud härra Roose kahvatu pea küsib: „Issand jumal, mis siin ometi tehakse?" Kuid ta ei oota vastust — üle madala künnise voolab ta jalgadele vett nagu mustast kosest. Uks suletakse paugatades, kohe kostab ukse tagant hirmuäratav hädakisa: „Appi, poisid! Appi!"

„Nüüd ta vist upub," otsekui torkab mulle südamesse.

Amman, Lombach ja porise tagumikuga Karu tormavad esimestena koolihärä tuppa. „Uks kinni!" kuulen härra Roose ahastavat häält.

Muidugi ei upu koolihärä ise, vaid ähvardavad uppuda tema poolkõidetud raamatud, mis on laotud põrandale hunnikusse.

„See on ju päris kole!" tõuseb voodis püsti ja ajab püksid jalga, kui tema raamatud, köitmisraamid, press ja liimipotid on asetatud töölauale ja toolidele. „Siin ju varsti võib lootsikuga sõita. Ulatage sealt ahjukapist siia mu vesikud!"

Paari lühikese minuti kestes koguneb koolihärä tuppa just niipalju poisse kui neid sinna mahub. Klassitoas solistab ainult mõni üksik. Agas siis on korräga kuulda hirmsat häält: köster on tagasi tulnud. „Mis see siis tähendab?" kärgib. „Poisid, saadana hinged, kus te olete?"

Luu- ja labidamehed tähendavad koolihärä toa poole.

„Ah, seal?" rebib ukse lahti. „Ah seal?" Ning üle läve: „Välja siit jalamaid! Kas te, roojased, ei kuulnud, mis ma käskisin teha? Mis te siin õiendate?"

„Päästisime koolihärä raamatuid," vastab keegi lähemalseisjaist.

„Silmapilk välja siit! Luuad ja labidad kätte! Saalis ja söögitoas tõuseb vesi alata, isegi kõõgi põrand on juba märg. Te, lurjused, teete mulle hirmsat kahju!"

„Pange uks kinni!" hädaldab Roose. „Ma upun ära siia!"

„Teie upute..." uriseb Lender kurjalt, „eks tulge vaadake, kuidas minu poolel välja näeb. Need idioodid on siia tassunud vett vist küll kogu öö."

„Jah," paterdab Roose oma säärikuis, „aga mulle näib, et Amme jõgi on hakanud jooksema läbi meie koolimaja."

„Jätke oma rumalad naljad!” virutab kõster ukse kinni. Ning poistele: „Kas nii pühitakse ja kühveldatakse? Ah teid, rõõvleid ja mõrtsukaid! Kasige mu silmist — ma ei või teid enam näha! Käige minema, te hirmsad inimesed! Ma teen siin ükski rohkem kui kogu teie sarvikukari.”

„Kuhu me peame minema?” küsib Amman alandlikult. „Te näete ju, et me teeme kõik niipalju kui jõuame.”

Need lepitavad sõnad avaldavad kõstrile hoopis vastupidist mõju. „Välja!” satuõ hoopis marru. „Välja kõik!” Kes siit silmapilk ei kao, sellele põletan luuaga!”

„Noh, kui asi on nii,” kehitab Amman õlgu, „ega siis pole midagi teha.”

Paneb luua seina najale ja läheb välja koolimaja trepile. Temale järgivad kõik teisedki. Ka need, kes seni istusid võrdlemisi kuivade jalanõudega „parsil”, kõbivad alla ning sulistavad läbi vee välisukse poole. Ja siis ma näen, et klassituba on veel üsna armas ja kodune kohake, võrreldes eeskoja ja sahvriga. Viimased kaks ruumi on koledad. Sahvrvis valitseb pilkane pimedus; on vaid kuulda ujuvate rottide piiksumist ja solinat. Eeskotta langeb klassitoast nõrk valgusjuga, peegeldudes mustandaval veel, millele juba on tõmbunud pragisev jääkirmetis.

„Nii,” ütleb Amman, „nüüd on kõigi jalad ja jalatsid ühteviisi märjad, üks pidagem taas üks tark nõu, mis teha. Siia me kauaks jääda ei tohi, muidu külmume kägaraks.”

„Ja näe,” algab Siimonson koriseval basihäälel, „siis süttis Jehoova viha põlema oma purupatuse rahva peale, kes ei tahtnud kuulda tema armusõna. Ta avas taevaluugid ja tegi suure uputuse, kus sai hukka iga liha.” „Ole vait, Siimonson!” ütleb keegi lõdisedes.

„Muidugi pea suu!” toetab ütlejat vana ja auväärt Abroi, kes suvel teenitud palgaga jätkab talvel õppimist. „Mis sa lõhverdad, kui siin enam pole tegemist naljaga!”

Seesama Abroi muidugi poleks lasknud teha uputust, aga justkui õnnetuseks ta selal oli lauda ja talli juures loomi söötmas. Kui sealt tuli koolimaja, siis oli juba hilja; see juba oli sündinud.

„Lähme, poisid, sauna,” soovitab Karu. „Mu jalad ja saapad on muutunud kondiks ja mu pükste tagumik kobiseb nagu kasetohik. Kuid vaatame enne nii ettevaatlikult ja ühe silmaga, mis meie armas kõstrihärä seal üksipäini mürab.”

Hiilime klassitoa ukse juurde ning üksteise õhinal piilume siseruumi.

Isand Lender niidab laia kaarega, kuid vaevalt on kuskil suutnud teha paar sammu kuivemat põrandat, kui vesi teisest küljest voolab tagasi. Viimaks näib isegi taipavat, et sel pöörasel heitlusel pole mingit tagajärge. Hirmsas vihas siis virutab luua nurga, sülgab paneb käed puusa ja sajatab kaledasti. Parajasti tuleb eeskotta kaks poissi sauna juurest, keevaveetoober vahepuus. „Noh,” sõnab teine lustilikult, „see on nüüd viimane toobritäis; rohkem me enam ei keeda. Vahest ehk aitab juba.”

„Minge ruttu,” sosistab Karu. „Kas te ei tea, et kõster ootab vett?”

„Ohoh!” hüüab teine üle õla, ning kaaslasele: „Astu rutemini!”

Keegi tahab neid keelda, aga on juba hilja; juba on veekandjad klassitoas ning ähkides asetavad põrandale oma aurava kandami.

Kõster on keeletu. Nähtavasti on ta täna juba kõik ära öelnud, mis oli ütelda. Aga sellal, kui kõster on keeletu, võtab teine, ikka seesama käbedam poiss, toobri kõrvust kinni ning lükkab...

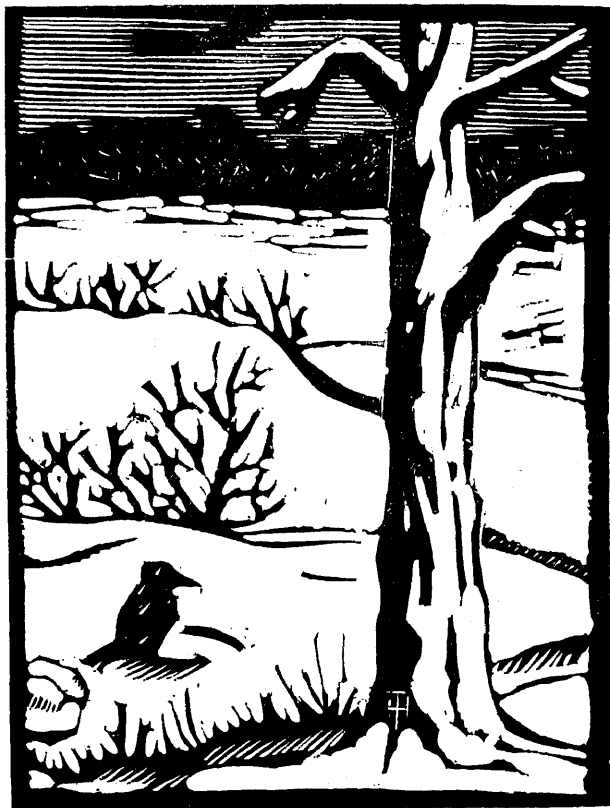
Uus pahkam vett pahinal voolab põrandale. „Issand Jeesus Kristus!” surub härra Lender oma nahkkinnastatud käed kokku ja vaatab lakke. „Milliste pattude eest sa karistad mind nii kurjasti? Aga veetoojaille hoopis teisel toonil: „Kasige välja, te inimesesööjad, muidu ma löön teid surnuks!”

Poiste suud venivad ammuli. — Omateada nad püüdsid teha seda kõige paremat, kuid vaata, millega see lõppes!

„Välja! Välja!” karjub juba täiesti võõra häälega. Ning poistel ei jäägi muud üle kui koolitoast jalga lasta.

Ja kohe traavib suurem osa klassiperet sauna poole, kus võib loota kui mitte muud, siis vähemalt kuiva jalgealust.

Aga kui ma veel kord heidan pilgu meie endi sisse klassituppa, siis pole seal ühtki hingelist. „Vallandatud loodusjõud” mässavad mahajäetud ruumis täiesti omapäi.

KUTSEST JA KUTSEHARIDUSEST

O. KANGILASKI puulõige J. Sinimäe „Isamaale“

Viimasel ajal on sündinud meie hariduse juhtimises ja korraldamises kindel pööre. Selle on põhjustanud senise üldharidusliku suuna ummikusse sattumine. Elu on nõudnud teist, kui pakutud. On hakatud kutsekooli ja kutseharidust esile tooma üldharidusliku kooli varjust. Seda on nõudnud meie rahva tuleviku kindlustamine ja pettusterohke olukord, kuhu oleme sattunud. Oleme alahinnanud tööd ja ülistanud tarkust. Ja seda mõttetust on aastate jooksul rahvasse püütud istutada. Säärane olukord ei või kesta — sellele äratundmisele on tuldud.

Ja sellest on tingitud teatud murranguaeg, tekkinud uued otsingud väljapääsuks kindlama suuna poole. Ja tõsi on, et ei ole küllalt sellest, kui keegi isik võib öelda: „Vaadake — mul on niisugune diplom ja säärased õppeasutuste lõputunnistused.“ Vaid temalt tahaks igatüki kohe küsida: „Aga kulla inimene — kuidas on lugu sinu elukorraldusega? Mis sa teed ja kuidas ära elad? Mis kasu on sinust ühiskonnal?“ Ja just need viimased küsimused on rasked. Tihti näeme

viimastel aastatel kuulutusi lehtedes, kus gümnaasiumi või ülikooli lõpetanu otsib teenistust, kuidas isegi kojameeste ja uksehoidjate kohale neid on kandideerimas jne. Kas neist inimestest, kes ei pääse oma ülesannete juure, milleks end ette valmistati, mis nende erialaks ja armsaks tegevuseks pidi olema, saavad õnnelikud inimesed — sellele küsimusele pole raske vastata.

Kõigest sellest on selgunud, et meie hariduse korraldamisel kuni siiani ei ole peetud silmas seda lihtsat tõde, et haridusel on vaid siis väärtust, kui haritud inimene saab omal alal, oma võimete maksimaalsel määral tööle rakendatud ja et tema leiaks rahulikud töötingimused. Ja nüüd ongi asutud nagu mingi uue tõe juurde, kuigi see alati meie silmade ees on olnud — kutse väärtuse tunnustamise ja kutsehariduse korraldamise juurde. Ja see on õige suund. Olgu seejuures vaid öeldud, et ka üldhariduslikule suunale tuleb oma osa jätta.

Ja nüüd, kus oleme jõudnud kutseharidusliku suuna esimesse etappi, tahaksingi püüda lühidalt peatuda mõne mõiste selgituse ja mõne olulisema küsimuse juures, mis teid, noori, võiks huvitada.

Kõige esmalt püüaksin selgitada, milline tähendus on sõnal — kutse, kutse-line tegevus ja kutseharidus!

Kutseks nimetame niisugust inimese loovat tööd või tegevust, mille abil tema ennast ja oma perekonda korrapäraselt ja peamiselt ülalpeab. Näiteks: kui üks inimene järjekindlalt harib maad, künnab ja külvab, kasvatab loomi ja nõnda majandab talu ning selle töö abil end ja oma peret toidab, siis on säärane tegevus selle inimese kutseks ja meie nimetame seda põllumehe kutseks; kui keegi järjekindlalt õpetab koolis noori ja selle tööga enese ja pere ülalpeab — siis on säärane tegevus tema kutse — ja seda kutset nimetame õpetaja kutseks. Ja nõnda võiksin palju näiteid tuua.

Tööd ja tegevust vastaval kutsealal nimetame kutseliseks tegevuseks või kutseliseks tööks. Sellega oleme määranud kutse vormiliselt, kuid mitte veel sisuliselt. Iga töö ja tegevus seab meile ette rea nõudeid. Mitte iga töö pole omaette väärtus. Mitte iga tööga pole võimalik luua väärtusi.

Mitte iga inimene pole suuteline tööd nõnda tegema nagu see temale enesele ja kogu riigile oleks kasulik. Töö mõiste on suur ja sügav. Töö on suurim kingitus inimkonnale siis, kui seda teha millegi ülesehitamiseks ja töö on inimkonnale hukatuseks siis, kui lammutatakse iima ülesehitamise eesmärgita. Vaid töö kaudu on võimalik väärtusi luua ja ainult loov töö toob õnne üksikule inimesele, perekonnale ja ka riigile.

Kutse peab andma kindlustuse loovaks tööks. Suure hoone ehitamine teatud otstarbeks on loov töö, kuid mitte igaüks ei ole võimeline head plaani tegema, mitte igaüks pole võimeline ehitama, vaid on vaja teatud oskust, teatud teadmisi ja vilumust selleks.

Ja seepärast on ülesseatud ja seatakse üles kindlad normid igaühe kohta, kes loovad tööd tahab teha ja see väljendataksegi sõnaga — kutse. Nõutakse vastavat kutset igalt loovalt töötajalt. Kui vanasti kraavi võis iga mees kaevata, siis nüüd on juba asi minemas teisiti. Jah, kraavist mulda võib veel kutseta mees visata, kuid teda juhivad ja töö eest vastutab meister, kes on end sellele kutsele õppimise ja harjutamise teel ettevalmistanud. Sellest kõigest selgub, et kutse mõistele lisandub veel üks varjatud väärtus — hariduslik norm. Kutset saadakse õppimise ja harjutamise teel. Et kutset saada, selleks peab vastava kutse taotleja õppima ja vastavad normid saavutama. Kutse saavutamiseks on seatud minimaalsed piirid — ja ainult see saab kutse, kes need oma võimetega ületab.

Ja õping ning harjutused, mida tehakse selleks, et neid nõutud miinimumi norme ületada, moodustavadki kutselise ettevalmistuse — kutsehariduse.

Kui meil kõneldakse sellest, et liig palju noori õpib üldhariduslikus koolis, et säält edasi minna ülikooli, siis ei tule sellest veel järeldada, et ülikool ei valmista ette kutsele.

Kuid lahkudes keskkoolist või gümnaasiumist ellu ei omata kutset. On jäädud pöole teele. Sellel haridusel on väärtus vaid siis, kui lõpetatakse ka ülikool. Ülikool on ju puhakujuline kutsekool, kes tahab ettevalmistada teatud aladel töötajaid ja teatud alade juhte. Üldharidusest kõneldakse rohkem vormiliselt — seda kui omaette üksust polegi. Kuid häda on selles, et meil on ka piir selleks, kuipalju ühele või teisele alale inimesi tööle ma-

ARNU VIHALEMM

Me võitleme...

*Me ihaleme „loomutruudust“
ja vihkame, mis on pärvärss,
kuid ainult koore külge puutub
me tõsist „tuuma“ tuhnivärss.*

*Me võitleme, et Tõe pale
ei tuhmuks ja ta selgus jääks,
ja selleks tuhat väikest valet
saab naaber vastu lagipääd,*

*Meid ikka elab, sureb, sünnib.
— Oo igaviku silmapilk! —
Me elatume külvist, künnist,
ning rannikuil meid toidab silk.*

Tuulituses

*Sa unistasid „suurest lõögist“,
et kohe kõrgelt käiks su lend —
kuid igast pisielu röögist
sa lasid rööpaist lüüa end.*

*Sa naersid kõike, mis on „madal“
ja pilkasid, mis „ajalik“ —
nüüd kurvalt märkad: pott ja pada
on igas kajas vajalik.*

*Jäänd tuulituses lõdvalt rippu
Su paadi uhke purjerist,
Sust möödub, kõrgel hoides lippu,
täis Kindlat Usku adventist.*

hüb. On tarvis korraldavat kätt, et kusagil ei tekiks üleproduktiooni ega kusagil ei tekiks puudust töösuslikkude isikute järele. Sellest nähtub, et on vaja reguleerida kutseharidusliku suuna esimest osa — kuni ülikoolini, on tarvis mitmekesistada kutselist õpingut. Tuleb juhtida noorte tahet enda ettevalmistamisel elule. On ju selge, et Eestis on vaja vaid kindel arv arste, kindel arv agronoome, kindel arv kirikuõpetajaid, kooliõpetajaid jne. On selge, et mõni kutseala on avaram kui teine ja seda kõike ei võeta üksiku seisukohalt igakord küllalt arvesse.

Et säärast reguleerimist ja noorte suunamist teatud alale õige raske on teostada, see on selge. Peamine raskus on, et meil tööd mitte küllaldaselt ei austata, mitte küllalt õieti ei mõisteta ega hinnata. Ja see väär mõistmine on sügavale juurdunud veel meie ühiskonda ja rahvasse. Ei osata mõista, et iga loov töö on austamisväärne, et igas loovas töös peitub õnne inimestele.

Ma tahaksin seda olukorda illustreerida näitega omalt erialalt:

Meil Eestis on seni põllutöökoole lõpetanud umbes 6200 õpilast. Samal ajal on maale tulnud üldhariduslikust koolist 33.479 ja neist on vaid 8.800 keskkooli lõpetanud. Kui see näide vaid sellega piirduks, ei oleks nagu midagi veel katki aga meie taluraamatupidamise andmed näitavad, et põllutöökoole lõpetaja talusse mahutatud kapital tasub end kõige enam. Kuid need andmed näitavad meile veel üht kurba tõsiasja. Nimelt üldharidusliku keskkooli lõpetajate talude tulukus on isegi madalam, kui algkooli hariduse saanud juhi talu! Selle põhjus võib olla vaid selles, et nad on võõrdunud talutööst ning on täiesti ettevalmistamata põllumehe praegusel ajal küllaltki keerulisele elukutsele. Nende vanemad on saanud pettumuse: 1) on asjata tehtud suuri kulutusi laste koolitamisel; 2) nende lootused lapsele anda parem tulevik — on luhtunud. Nad on seega hävitanud nii enese kui lapse õnnemaa. Ei tunne ju end õnnelikuna inimene, kes pole sattunud oma õige töö juurde. Ainult vähe on neid, kes oskavad end oludele kohandada. Ja meil on ümarguselt 140.000 talundit, kes kõik ootavad õppinud juhte!

See näide on minule lähedaselt alalt, kuid elu ise näitab, et ka mujal asi parem ei ole.

Ega siis muidu advokaadid ei kandideeri väikestele kantsleiametniku kohtadele ega

tungi gümnaasiumi lõpetajad uksehoidja kohale! Kuid tööstused peavad meistreid väljast sissetooma!

Ma võin rahuldustundega märkida, et sellele olukorrale on meie Vabariigi Valitsus ja Haridusministeerium vääriolist tähelepanu osutanud. Veel enam, on algatatud suuri mõtteid üldkasvatustlikul alalgi. Kui meie Haridusminister oma viimases kõnes märgib: „Meie peame oma hariduselu ümberkorraldama suunalt ja sisult. Meie kool peab saama esimeses järjekorras kasvatusasutuseks. Elu nõuab iseloomu, tugevaid iseloomu, leidlikke ja sitkeid inimesi. Eesmärgiks peab olema julgete, tahtejõuliste inimeste kasvatus, mitte aga ainult tarkade inimeste kasvatus nagu kool seda seni on teinud. Meie peame ettevalmistama inimesi, kes tööd oskavad algatada ja tööd oskavad leida ja mitte neid, kes otsivad tööd ja passiivse ametnikuna end siia või sinna ametasutisse poetavad.”

Need meie haridusjuhi sõnad on sisult selged ja kõrged väärtuselt. Neis minu poolt toodud üksikuis lauseis peitub julget tahet ja mõtte avarust. Siin on öeldud see, mida vajab meie rahvas ja riik — töökat, tööarmastajat ja sitket isikut, kel tugev iseloom ja tugev tahe oma rahvast ja riiki teenida ning kaitsta. Neist mõtteist peame end kanda laskma, eriti noored!

Ja lõpuks lubage mul veel lühidalt peatuda kutse sisulise külje juures ja nende kavatsavate korralduste juures, mida lähemal ajal on oodata. Iga kutse vajab sisulist tunnustust, tunnustust sel määral, et vastava töö juures võib teatud ülesannet täita see, kes seda tööd kõige paremini suudab teha. Seepärast ongi vastavates seaduslikkudes normides määratud ja määramisel iga töötaja kohta oma kindel nõue. On öeldud milliseid kohti võivad täita insenerid, milliseid agronomid, milliseid meistrid ja õppinud töölisid. Sarnane olukord annab meile ka ülevaate, kuipalju meil Eestis on tarvis ühe või teise ala jaoks kutseliselt ettevalmistatud inimesi, selle järele on kerge arvestada igaaastast tarvidust ja juhtida noorte ettevalmistust vastavatele kutsetele. Lähemal ajal on ilmumas uus kutsehariduse korraldamise seadus, millega tahetakse tõsta kutsehariduse väärtele tasemel, samaväärsele üldharidusliku kooliga võrreldes.

Kui seni kutseharidus arvati vaja olevat vaid neil, kes ei suuda üldhariduslikus koolis õppida, siis nüüd peab see vaade põhja-

likult muutuma. Ka kutsekoolide kaudu on andekaile tee enda arendamiseks avatud. Ja ülikooli tuleb juhtida vaid neid, kel on selleks annet. Ja muutuma peab ka vaade, nagu ei suudaks iga töö, milline see ka ei oleks, rahuldada inimest ja anda temale õnne. Ei ole see õnn, kui tormates vildakaid teid eluvintsutusse satutakse. Ei ole õnn see, kui pettumus vanemate ja laste meelt murrab, vaid õnn on loovas töös, mida teeme ja teha suudame oma võimete kohaselt enese, oma perekonna ja oma riigi ja rahva kasuks.

Teile, noored, soovin kainet kaalumist oma

kutse valikul. Iga inimene peab oskama leida õige koha enesele ühiskonnas ja kutsekoolid tahavad teile selleks abiks olla.

Eesti rahvas on loodud töökaks ja loovaks rahvaks ja hariduspoliitika ülesanne on neid väärtuslikke rahva omadusi arendada ja tugevamaks muuta. Vildak ja hädaohtlik on iga katse, millega püütakse lämmitada meie rahva töökate ja teguvõimelist iseloomu!

Seepärast, noored, õppigem armastama oma kodumaad töö, loova töö kaudu ja ärge olgu teile raske ühegi kivi veeretamine meile kõigile kalli Eesti parema tuleviku teelt!

A. HEINSOO

Soome Noorsoo Rahvaülikool

Soome Noorsoo Rahvaülikooli peahoone

Nii kui kõigis põhjamais, on ka Soomes Grundtvigi poolt propageeritud rahvaülikoolid suurt poolehoidu leidnud. Praegu töötab Soomes 54 rahvaülikooli.

Rahvaülikoolid on oma tööga algusest peale suureks toeks olnud noorsootööle ja annud igal kevadel sadu uusi töötajaid noorsootöömaile.

Agaga juba enam kui kolmkümmend aastat tagasi, olgugi et siis töötas palju teisi rahvaülikooli, kõneldi Soome Noorsooliidu koosolekuil vajadusest erilise rahvaülikooli järgi, mille õpetegevus oleks peamiselt pühendatud noorsooühingute tööle. Agaga alles iseseisvuse alguaastail, kui võidi enam tähelepanu pöörata vabaharidustööle, leidis võimalus Soome Noorsoo Liidul 1923. a. oma rahvaülikooli asu-

tamiseks. Rahvaülikooli rajama ja juhatama kutsuti Aukusti Ripsaluoma, kes on püsinud sellel kohal tänapäevani — varemalt töötanud pikka aega Soome Noorsoo Liidu sekretärina ja on kindlasti tuntuim noorsootöömees Soomes.

Rahvaülikool töötas paar esimest aastat Otava põllutöökooli juures. Hiljem Soome Noorsoo Liit ostis selleks Mikkeli linna lähedalt ajaloolise Paukkula mõisa. Kuid ka need ruumid on osutunud liiaks kitsaks, mahutades ainult 42 õpilast, ja tänava kevadel alustatakse uue peahoone ehitamist, vanast mõisa lehmalaudast.

Nagu eelpool mainisin, on rahvaülikool rajatud noorsooühingute tööle ja et anda tulevastele noorsooühingutes kaasatöötajatele küllal-

SNL Rahvaülikooli juhataja
AUKUSTI RIPSALUOMA

dasi teadmisi ja kogemusi lühikese aja jooksul, on tööpäev väga pikk ja nädalatundide arv tõuseb seitsmekümneni. Et saaks selgemat pilti märgin siinkohal õppeained: kirjandus, ajalugu, koduümbruse uurimine, rahvamajandus, kõneoskus, deklamatsioon, emakeel, usuõpetus, maateadus, ühiskonnateadus, tervishoid, karskustöö, raamatukoguhoidmine, loodusõpetus, noorsooühingute asjaajamine, põllumajandus, joonistus, laulmine, matemaatika, võimlemine, seltskondlikud-mängud, masinakirjutus, raamatupidamine ja käsitöö. Õppeainete üksikasjalisem vaatlemine viiks liiaks pikale, nimetan veel, et kõik tunnid algavad ja lõpevad ühislauluga. Laulu nimetab laulujuhataja, kelleks on iga nädal uus õpilane. Tööpäev on võrdlemisi pikk, algab kell 8 ja lõpeb kell 21, sagedasti veel hiljem kui on korraldatud mingisugune õhtu, milliseid on kaks korda nädalas. Päevad oma mitmekesisusega ei tundu aga kunagi pikad ega väsitavad.

Õpilaste isetegevus leiab avaldamist rahvaülikoolis töötavas muster-noorsooühingus. Noorsooühingu „Paukkala Noorte“ liikmeks-konna moodustavad õpilased ja õpetajad, mille abil kõige praktilisemalt õpitakse noorsooühingute tööd tundma ja kasutatatakse ära selleks antavad teoreetilised teadmised. Juhataes moodustavad õpetajad ja 9 õpilast. See juhib üldist tegevust ja määrab õhtute või ükskõik missuguste ühingu toimingu te jaoks toimikonna. See noorsooühingu tegevus annab väga rikkalikke ja mitmekülgseid kogemusi noorsootööks. Siht on olnud, et iga õpilane võimalikult palju isikukohaseid toiminguid saaks sooritada. Eriti väärtuslikud selles praktilises kasvatavas töös on olnud criotstarbeks pühendatud juubelid, pidustused ja õhtud. Tants puudub neis toiminguis täie-

likult ja üldse Soome Noorsoo Rahvaülikoolis. Küll aga täidavad selle aset seltskondlikud mängud, aga väga harva jääb ka selleks aega ja pole see tähtsustki, kuna selleks on määrgitud. Need toimingud toovad vaheldust igapäevasesse töösse ja täiendavad ka õppeaineid.

Neist on saadud kindlasti väga palju väärtuslikke kogemusi, kauneid mälestusi ja julgustust tulevaseks tööks.

Samuti on õpiringitöö siin esikohale tõstatatud. On iseenesest selge, et õpiringitöö kaudu kõige paremini saadakse liikmeile pakkuda oma harrastuste kohast toimimist. Ja nii on töötanud igal aastal kolm õpiringi Paukkala noorte keskel. Eriti on hoolitsetud, et õpiringi õhtud oleksid mitmekesised ja huvipakkuvad.

Õpilaste kirjanduslikud harrastused leiavad avaldamist oma ajakirjas, mis ilmub kord nädalas ja millegi erinumbrina. Trükituna ilmub veel „Paukkula“ 8 korda aastas, milles õpilaste poolt leiavad käsitamist noorsoo-, õpilaste ja vilistlaskonna ellu puutuvad küsimused.

On korraldatud noorsootöösse puutuvaid kursusi, millest innukalt on osavõtnud endised õpilased kui ka noored väljaspoolt. Paukkula kursused on Soome noorsooühingutele väga tuntud ja hinnatud, millistest minnakse uut jõudu tooma noorsootöösse.

Õppetöös omavad veel suure tähtsuse ja täiendavad seda paljud loengud, milliseid on käinud pidamas tuntud tegelesed väljaspoolt kooli.

Nii kui Soome noorsooühingute töö on rajatud kristlik-kõbelisele põhjale, siis on ka siin usulisele tööle suurt tähelepanu pööratud. Nii korraldatakse igal laupäeva õhtul ja pühapäeval „hardushetki“, ka nende kava on alati olnud mitmekülgne ega ole kunagi tundunud kuivana ja igavana, vaid annud uut indu järgnevaks nädalaks. Töö algab samuti iga päev palvega, mida õpilased kordamööda peavad.

Märkimisväärne on veel, et igaks nädalaks on klassi seinal uus tunnuslause, mille sihis kogu nädala töö on rajatud. Klassi teises seinas on hüüdsõna „Hymyile“ (naera), mis kogu õpistu ajal on olnud sama. Ja Paukkulas viha, kadestust ei tunta. Naerdatakse. Ausal ja rõõmsal meelel rühitakse oma sihi poole, mis on — õigus ja puhtus.

Õpilastest on suur osa siirdunud tagasi koju ja rakendanud end töösse, paljud on läinud keskühingute juure noorsootöö konsulentideks ning mõned veel õppimist jätkanud teistes koolides.

Kõik see töö, mis Soome Noorsoo Rahvaülikool 14 aasta jooksul korda saatnud oma rahva noorte häaks, ei ole mitte väikese väärtusega. Saält on siirdunud üle Soome laiali inimesed, kelle siht ja aade on olnud: „hyvä ihminen ja kunnon kansalainen“. Paukkulas kasvatatakse Soome noorsootöömaile terveid ja täistõtahtelisi noori, kes julgelt ja lootusrikkalt vaatavad tulevikku, noorsoo, kes alati jaksab uskuda, eluraskemailgi hetkil, uue valgusriikka hommiku koitu.

VOLDEMAR VENT

A. PUŠKIN

10. veebruaril s. a. täitub 100 aastat A. S. Puškini surmast.

Kui uskuda statistikat, et Puškini teoseid on trükitud Venes ainult Nõukogude Valitsuse ajal 9 miljonit eksemplari, temast on valmistatud 200 maali, tema teostest ja elust 70 filmi, tema sõnadele loodud ilusaim vene muusika, tema pidustused töötavad kujuneda suurimaiks ja hiilgavamaiks, mis kunagi on korraldatud ühelegi vaimuinimesele — tekib tahtmatult arvamine, et ei või olla õnnelikumat saatust, kui oli Puškini oma. Kuid see arvamine tühineb, kui kõrvutada neid kaht 10-at veebruari, mis on lahutatud ainult ühe sajandiga.

Nõukogude Valitsus peab Puškinit oma kirjanikuks, samuti kui Maksim Gorkit, veeretades kõik luuletaja elu raskused tsaristlikule režiimile.

Samas aga unustab reegli, et kui keegi on niivõrd ees oma kaasaegseist, iseloomult mäsuline, truu ainult enese veenetele, langeb ta

ikka ja alati kaasaegse ühiskonna põlguse ja tagakiusamise ohvriks.

Puškini, kui ka lugemata hulga teiste vaimukangelaste elu on tõenduseks, et inimkond kunagi pole osanud vääriliselt hinnata neid tegureid, mis teda tõeliselt edasi viivad.

Võtame lühikese vaatluse alla Puškini elu ja loomingu põhijooned.

Puškin sündis 26. mail 1799. aastal Moskvas, kus ta vanemad elasid võrdlemisi kehvades tingimustes. Päritolult oli suur vene luuletaja segaverd: isa preisi päritoluga vene mõisnik, ema Peeter Suure soosiku, abessiinlase Ibrahimi lapselaps. Vanematega ei olnud Puškinil kunagi südamlikku ega sooja vahekorda. Elades tsaari vihaalusena isa juures, levitas viimane laimujutte, nagu oleks poeg teda peksnud ja ainult õnn päästis kirjaniku selle eest ootavast karistusest. Seda suurema armastuse ja hellusega ümbritses teda hoidja Arina Rodionovna, keda Puškin mäletab alati tänutundes ja kellega

armastab vestelda veel täiskasvanuna. Arina Rodionovna oli lisaks suurepärase rahvalaulude ja muinasjuttude tundja, kellelt kirjanik ammutas väga palju oma tulevasele loomingle.

1811. aastal pandi Puškin äsjaavatud Tsarskoje Selo lütseumi, mille ülesandeks oli valmistada ette aadlike poegi riigiteenistuse tähtsamaile ameteile. Lütseumi aastad olid õnnelikumad kirjaniku elus, siin ta armus luulesse, leidis häid sõpru, eriti tulevaste dekabristide hulgast ja tunnustust oma luuletustele Deržavinilt, tolleaegselt nimekalt vene luuletajalt.

Lütseumi lõpetanud, asus Puškin Peterburis Välisministeeriumi teenistusse, nautides täite sõõmudega elu, kirjutades ja avaldades trükkis luuletusi, millised leidsid vaimustatud vastuvõttu. Peterburi elu lõppes katastroofiga — epigrammi eest, mis oli sihitud keiser Aleksander I-se vastu, ootas teda väljasaatmine Solovkisse või Siberisse. Sõprade, eriti luuletaja Žukovski eestkostmisel muudeti see väljasaatmiseks Lõuna-Venemaale kindral Inzovi järelevalve alla. Siit peale algas Puškini maapagu. Olgugi vähe märgatavalt, oli ta kõikjal ümbritsetud spioonidega. Peatudes vaheldamisi Ukrainas, Kaukasuses, Krimmis ja Bessaraabias, elas ta läbi oma kuldse nooruse. Lai tutvuskond, naised, viin ja kaardid ei takistanud teda palju ja põhjalikult töötamast. Ta luuletused ja poemid „Kaukasuse vang“, „Gavriliad“ ja teised levisid kõikjal, neist vaimustuti ja neid kasutati propaganda vahendina. Odessast kutsuti Puškin oma ema mõisa Mihhailovskojesse, kus elas kaks aastat üksilduses, raamatute ja oma vana hoidja seltsis. Samal ajal toimus dekabristide mäss. Olgugi, et ei leitud otsest ühendust Puškini ja dekabristide vahel, leiti tema luuletusi iga vangistatu juures.

1826. aastal Nikolai I kutsus Puškini enese juure, vabastas ta näiliselt maapaost ja lubas olla talle isiklikuks tsensoriks, asetades teda samal ajal sandarmite ülema krahv Benkendorffi valve alla. Kuivõrd kerge oli see tsensori all olemine, näitab asjaolu, et neli aastat pidi kirjanik võitlema oma näidendi „Boris Godunovi“ trükkis avaldamise pärast.

Tundes sellise surve raskust, kirjanik palub asjatult luba välismaale sõiduks, sõidab viimaks omavoliliselt sõjaliinile Erzerumi, liikudes sageli relvastamatult eesliinil, võib olla, otsides võimalusi üle piiri pääsemiseks. Tagasi tulles, abiellub ta Moskva kaunitari Natalia Gončarovaga, ühtlasi algab kannatus-

rikkaim ajajärk luuletaja elus. Tekkivad võlad, lisaks sellele kaotab Puškin populaarsuse, olgugi, et kirjutab paremini, kui kunagi enne. „Poltava“, „Eugen Onegin“, „Boris Godunov“, „Vaskratsanik“, proosateosed võetakse vastu külmalt, haavava üleolekuga.

Puškin oli kasvanud üle kaasaegsete kirjanduslikust maitsest ja ellusuhtumisest, kirjutades tulevastele põlvedele, leides arusaamist vaid üksikult vaimukaaslastelt, nagu Gogol ja Belinski. Kuna Puškini naist sooviti meelsasti näha hoovkonna ballil, anti Puškinile kammerjunkru tiitel ja koht välisministeeriumis. Lisaks kõigele hakkasid levima jutud tema naise suhetest diplomaat Dantès'iga ja isegi tsaariga, ta sai haavavaid kirju, milledest nimetati teda „Sarvekandjate ordu“ liikmeks. Kõik see lõppes duelliga Puškini ja Dantès'i vahel, kus poeet sai raskesti haavata allkehha. Puškini surm on tänapäevani ümbritsetud saladusega. On uuritud välja, et keisri ihuarst, kes teda ravis, andis talle vastupidiselt mõjuvaid arstimeid, mis hävitasid niikuinii nõrga organismi. Kogu aeg ümbritses haige poeedi maja tihe rahvahulk, tehti ähvardavaid märkusi välismaalaste Dantès'i ja ihuarsti kohta. Kirjaniku surnes, kuulutati välja, et matusetalitus on Isaku kirikus, kuid öösel viidi lihtne puusärk teise kiriku keldrisse. Kolm päeva hiljem kanti lihtne puusärk hilja öösel reele ja viidi roguskiga kaetult kolme sandarmi ja kirjaniku A. I. Turgenevi — ainsa eraisiku — saatel Mihhailovskojesse, kus maeti Svjatagorski kloostris kalmistule.

Puškini teoste avaldamine uues trükkis, samuti artiklid temast, pandi keelu alla.

Puškin oli vene rahvusliku ilukirjanduse loojaks nii sisult, vormilt kui ka keelelt. Tundes vaistuliselt seni põlatud proosa määratud tähtsust tuleviku kirjanduses, pühendab ta sellele oma peamise tähelepanu. Esimesena hakkab ta kujutama igapäevast elu ja igapäevaseid inimesi, püüdes tungida lihtsuse, selguse ja lühiduse poole väljendusis. Tema „Postijaama pidaja“, ühes poemiga „Vaskratsanik“ pani aluse vene sotsiaalsele romaanile. See „väikese inimese“, rõhutu ja alandatu tüüp, mida nii meisterlikult arendas edasi Gogol oma „Sinelis“ ja mille viis täiuseni Dostojevski oma romaanis on pärit Puškinilt, samuti kui Gogoli surematud teosed „Revident“ ja „Surnud hinged“ said oma idud Puškini rikkalikult pillavast andest.

Puškini teostes torjab silma äärmine lihtsus, rahvapärased, vormi ja sisu äärmine

tasakaal. Vaatamata eluraskustele, on ta teoste põhitoon optimistlik ja päikesepais-teline. Selle põhjus peitub osalt tema loovas isikus, mis on põhiolemuselt terve, osalt sü-gavas elumõistmises, kus pole halba heata, ega head halbuseta, osalt evolutsiooni käigu intuiitiivses tajumises, mida pidurdavad jõud ei suuda takistada, vaid omal viisil soodus-tavad.

Puškin on annud vene rahvale võrratult palju, tema loominguga peatähisus kuulub Venemaale. Kuid iga rahva suur kunstnik on ka inimkonna suur kunstnik. Oma loominguga haritippudes on Puškin võrdne Goethe, Dante, Cervantes'e ja Shakespeare'iga. Sellepärast kogu kultuurne maailm mälestab teda, kui ühte neist, kes on loonud kustumatuid väärtusi üldkultuuri varasalve.

Vang

Mu akna ees võre,
täis rõskust mu torn.
All akna sööb kotkas,
mu kaaslane morn,
ta sööb, ja on ärev
ta tiibade löök,
ja küünte all võppub
ta verine söök.

Ta sööb ja ta vaatab.
Nii viipav ta rüht,
kui mõtleks ja ihkaks
me mõlemad üht;
mind kutsus ta vaade,
mind hüüab ta hõik,
kui öeldes: „Oo, mingem
ja jätkem siin kõik!

Me linnud, me vabad:
nüüd kandku meid tiib,
vend, sinna, kus sinav
on ranniku riib,
kus pilvedes mägi...
kus hoogne ja hull
ja ääretu priius
— vaid tuulel
ja mul!..“

A. PUŠKIN.

Tõlkinud A. Oras.

Puškini viimne teekond.

Exegi monumentum

Ma samba püstitin, ent ebamaise samba,
mis kerkib hoogsamalt kui pööbli päälekipp
ning paku kindlamalt lööb rünnud aega hamba
kui Aleksandri samba tipp.

Ei, täitsa ma ei kao! Mu vaim, mis värsis tiibleb,
jääb lüüras lõkkama, kui ihu hauda neet,
ning kiirgan kuulsana, niikaua kuni viibleb
all päikse kas või üks poeet.

Ning mööda Venemaad mu levib võimas loome,
mu nimi helahtab siis iga rahva suus:
mind austab slaavlane, mind mainib sünges Soomes,
mind kiidab tundrate tungus.

Ning püsib armastus mu vastu Vene hiis —
mu vastu, kellelt hing tal hädushurma joond,
kes julmal ajastul sind ülistand, oo priius,
ja langenuile troosti toond.

Oo kuula jumalat, mu muus, oo jää mu liitu:
mis mõjub maine pärg, mis sõgedale uhm!
Ükskõikselt kuulatle nii laimamist kui kiitu
ja luba juhmil olla juhm.

A. PUŠKIN. Tõlkinud A. Oras.

Jäljerida

Külmas lõõmas põleb katus,
mets täis laulu mühatut.
Elu on kui olematu,
unne tardund pühajutt.

Keset musta ööd on sadand
imepehmet valget lund.
millesse ei ühtki rada,
ühtki jälge vajutund.

Siiski — üle valge välja
rida varje slinakaid:
kerged, väiksed lapsejäljed...
Millal need küll sinna said?

... Läänud üle kiviaia,
siis kui pehme vahuvall...
seal on külm ja sünge maja
üksi suurte puude ail.

Seal on nagu unetuba,
iga söngi päitsis rist.
Seal on nagu varjaks sõba
tuhandete magamist.

Loobumuse lunastusse
andund tuhat kätt ja suud,
tardumusekummardusse
tuhat oksa, tuhat puud.

Sajandite ööde tume-
date valgur vaikib tamm...
Üle unepehme lume
astund kerge lapsesamm.

Kiri mattund lume alla,
kivi magab külma und.
Talla juure astund talla,
seal on käija seisatund.

Hingaõhukerget palvet
väiksed huuled poetanud,
puhtad, katmatumad põlved
külma lumme toetunud.

Alles kui ta ise näinud,
et kõik, kes siin magasid,
on maast tõusnud, taeva läinud,
siis ta läheb tagasi.

Kes neid jälgi näeb, see tahaks
seisma jääda igast teest,
lume alla helta maha
kuulma palvet enda eest.

Jäljed kustuvadki, aga
pilti sellest alles näed:
valedeta, inglivaga
puhas suu ja ristis käed.

Ning me teame: lunastume,
kuni lapsi talub maa,
üle paberl ja lume
käijaid jälgi paluja.

Väikemees pintsliga

Toakna pillavas päikeses
Värvikarp, pintsel, veeanum,
naerud ja sisar ja väikemees —
maailma kutsuvad manu.

„Väikemees, joonista üles ätt,
kuidas ta toolil tukub...“
— Valmiski piip ja kaelarätt,
habe ja muinasjutud.

Tohoo meil kunstnikku! Orav puus,
kompvekist käbid ja kuused;
kilkeid ja punast värvi suus
lapsed ja lumi ja suusad...

Värvise pintslu suhu viib:
ihased, tihased, kullid...
Kuhu küütsakad, kuhu siib,
peod ja leod ja lullid...

„Väikemees, tee mulle vissi-muul!“
— Timp-tamp-tomp! sarved ja kõrvad,
kaelas killaköll, ammub suu,
sabaks kiisu-näu karvad.

Jõekaldad on rohust teht,
triibuga valgest kruusast;
vesi jões on päris eht —
triibuga valgest kruusist.

Hihaha! Ise olengi nõid,
seesam ja imemasin!
Tulgu, kes minust rohkem võib —
maailma tuppä ma lasen!

„Väikemees, vaat mis ütlen nüüd, ai:
tee mulle Vanasarvik!“
— Aga väikemees äkki jäi vait,
kinni löi värvikarbi.

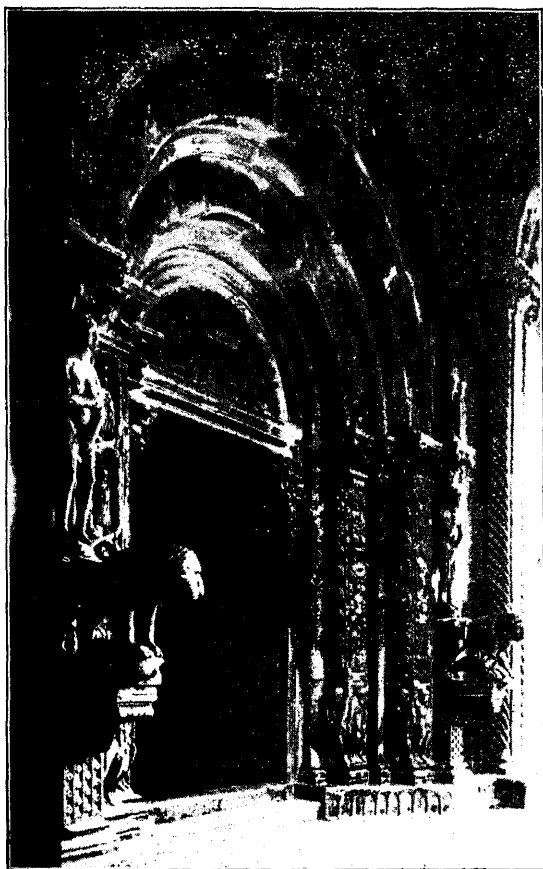
„Tee nüüd, noh, tee: sarviga mees,
hark käes ja kihvad paljad;
vahib põrgu suuaugu ees,
kedagi ei lase välja.“

Vihmapiisku kõik toas täis löi,
silmist ja aknaist ja ustest.
— Sarvikut mina teha ei või:
pintsel on ema juustest.

H U U M O R

ja

G R O T E S K

N. GOGOL

Hullumeelse kirjad

Nii siis, olen Hispaanias ja see sündis niivõrd kiiresti, et ma vaevalt suutsin tajuda. Täna hommikul ilmusid minu juurde Hispaania saadikud ja ma istusin koos nendega tölda. Mulle näis kummalisena ebatavaline kiirus. Me sõitsime niivõrd ruttu, et poole tunniga olime Hispaania piiril. Muide on ju praegu kõikjal Euroopas raudteed ja aurikud sõidavad erakordse kiirusega. Kummaline

maa on Hispaania! Kui me astusime esimesse tuppa, ma nägin hulga põetud pläga inimesi. Ma siiski taipasin, et need peavad olema, kas grandid või sõdurid, sellepärast, et need pügavad päid. Mulle tundus eriliselt kummalisena riikliku kantsleri käitumine, kes talutas mind kätt pidi: ta tõukas mind väiksesse tuppa ja ütles: „Istu siin ja kui sa hakkad nimetama ennast kuningas Ferdinandiks, siis peksan ma selle tuju sul igaveseks välja.”

Kuid mina, teades, et see pole muud midagi kui kiusatus, vastasin eitavalt, mis peale kantsler lõi mind kepiga kaks korda selga, nii valusasti, et pidin juba karjatama, kuid hoidusin, meenutades, et see on rüütellik komme kõrgemasse seisusesse astumisel, sellepärast, et Hispaanias peetakse veel praegu kinni rüütlikest kombeist.

Jäädes üksi, ma otsustasin tegeleda riigi asjadega. Ma avastasin, et Hispaania ja Hiina on täpselt üks ja seesama ning ainult harimatusest peetakse neid erinevaiks riigeks. Ma soovitan kõigile — kirjutada katseks paberile Hispaania, siis tulebki välja Hiina. Kuid mind kurvastas siiski äärmiselt sündmus, mis leiab aset homme. Homme kell 7 sünnib haruldane nähe: maakera kukub otsa kuule. Tunnistan, ma tundsin tõelist rahutust, kui kujutlesin kuu ebatavalikku õrnust ja haprust. Kuu valmistatakse ju harilikult Hamburgis ja kole räpakalt. Ma imestan, kuidas Inglismaa ei pööra sellele tähelepanu. Valmistas teda lonkur aamisepp ja kohe näha, et tolal polnud kuust vähematki aimu. Ta võttis tõrvatud kõie ja osakese puu õli ja sellest on kogu maailmas selline hais, et peame kinni toppima ninad. Ja selle tõttu kuu ongi selline õrn kera, et inimesed seal ei ela ja seal elavad ainult ninad. Ja sellepärast meie ei näegi oma ninasid, kuna nad kõik on asunud kuule. Ja kui ma kujutlesin, et maakera on raske ollus ja võib kukkudes lüüa jahuks meie ninad, siis valdas mind selline rahutus, et jalgatõmmanud sokid ja kingad, ruttasin Riigi nõukogu tuppa, et anda politseile käsklust, valvata selle järgi, et maakera ei saaks langeda kuule.

Paljaks põetud grandid, keda ma leidsin Riigi nõukogu saalis suure hulga, olid taibukas rahvas, kui ma ütlesin: „Härrad, päästame kuu, sellepärast, et maakera tahab kukkuda temale otsa!” Siis ruttasid kõik samal minutil täitma minu kuninglikku soovi ja paljud ronisid üles mööda seina, et kuud kätte saada; ent samal hetkel astus sisse suur kantsler. Nähes teda, kõik jooksid laiali. Mina, kui kuningas, jäin üksi. Kuid kantsler, minu hämmastuseks, lõi mind kepiga ja ajas tagasi minu tuppa. Sellise võimu omavad Hispaania rahvakombed!

Jaanuar samal aastal, aset leidnud pärast veebruari.

Senini ei suuda mõista, mis neetud maa on Hispaania. Rahvakombed ja Hoovkonna etiketid on täiesti ebaharilikud. Ei mõista, ei mõista, otsustavalt ei mõista midagi. Täna põeti mul paljaks pea, vaatamata sellele, et kisendasin kogu jõust, ma ei soovi hakata mungaks! Kuid ma ei suuda isegi möönda, mis oli minuga siis, kui hakati mulle külma vett tilgutama pähe. Sellist põrgut ma pole veel kunagi tunnud. Ma olin valmis hulluma, nii et vaevu suudeti mind kinni hoida. Ma ei saa üldse aru selle kummalise kombe tähendusest. Komme on rumal, mõttetu! Mulle käib üle mõistuse kuningate arupuudus, kes pole senini suutnud seda kommet hävitada. Otsustades kõigi andmete põhjal, hakkam kahtlema, kas ma pole sattunud mitte inkvisitsiooni küüsi ja kas too, keda pidasin kantsleriks ei ole viimaks suur inkvisiitor ise. Ma ei suuda ainult mõista, kuidas võis kuningas

sattuda inkvisitsiooni kätte. Kas ei ole siin mängus Prantsusmaa, kuid ma tean, sõber, sind juhib inglane. Inglane on suur poliitik. Ta askeldab kõikjal. On ju kogu maailmale teada, et kui inglane nuuskab tubakat, Prantsusmaal aevastatakse.

25 kuupäev.

Täna suur inkvisiitor tuli jälle minu tuppa; kuid mina, kuuldes juba eemalt ta lähenevaid samme, peitsin ennast tooli alla. Nähes, et mind ei ole, ta hakkas hüüdma. Algul hüüdis: „Poprištšin!” Mina mitte kihku. Siis Aksenty Ivanovitsch, salanõunik, aadlik! — Vastan vaikusega — „Ferdinand VIII Hispaania kuningas! Tahtsin juba pead välja pista, kuid pärast mõtlesin: „Ei vennas, haneks püüad! Tunneme sind juba, jälle hakkad külma vett pähe tilgutama.” Siiski, nägi ta mind viimaks ja ajas kepiga välja. Haruldaset valusasti peksab neetud kepinäru. Muide, kõik muutus jälle heaks, minu äsjase leiduse tõttu: sain teada, et igal kukel on Hispaania, see on peidet tema sulgede alla. Suur inkvisiitor siiski lahkus minu juurest vihasena ja ähvardas mind millegagi karistada. Kuid mind jättis täiesti külmaks ta jõuetu viha, teades, ta teutseb kui masin, kui inglase käsilane.

34 kuupäev veebruar 349.

Ei, mul pole rohkem jõudu kannatada. Jumal! mis nad teevad minuga! Nad valavad mulle külma vett pähe. Nad ei mõista, ei näe, ei kuule mind. Mida olen teinud neile? Mispärast mind piinatakse? Mida tahavad nad minult, vaeselt? Mida võin anda neile? Mul pole midagi. Ma ei jõua, ma ei suuda välja kannatada kõiki nende piinu: mu pea põleb ja kõik keerleb mu ees. Päästke mind! Võtke mind! Andke mulle saan ja kiireid, kui tuul, hobuseid! Istu, mu postipoiss, kõlise mu kullkene; lennake üles hõbused ja viige mind ära sellest maailmast! Kaugemale, kaugemale, et poleks näha midagi, midagi. Näe, taevas valendab mu ees; tähekene vilgub kaugel; mets lendab mööda mustjate puude ja kuuga, sinkjas udu laotub jalge all; viiulikeel heliseb udus; ühelt poolt meri, teisalt Itaalia; näed, ka vene onnid paistavad. Kas pole see minu maja, mis sinetub kaugel? Kas pole see minu ema, kes istub akna ees? Emake, päästa oma vaene poeg! Langeta pisar ta haigele peale! Vaata, kuidas teda piinatakse! Suru rinnale oma vaeslast! Tal pole paika maailmas! Teda aetakse kõikjalt! Emake! halletse oma haiget lapsukest!...

Ent, kas teate, et Alžiiria deil on just nina alla tulnud muhk!

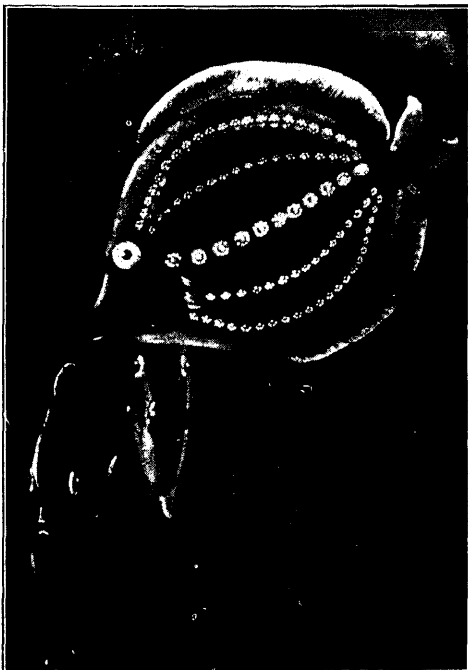
M. HÄRMS

Sõit meresügavikku*

Kiirtempo edasirühkiv teadus ja tehnika on avanud inimesele ennem võimatuks peetud võimalusi ja perspektiive. Püüdes valguse poole, ei ole ta mitte üksi vallutanud maakera ümbritseva lähema õhkkonna (troposfääri), vaid on tunginud isegi palju kõrgemal olevasse stratosfääri. Ent mitte vähemtähtsaks ja ühevääriliseks nende saavutistega võib kahtlemata pidada ka viimastel aastatel toimunud süvamere vallutamist, — uurija sukeldumist meresügavusse, kuhu varemalt ükski inimene polnud jõudnud.

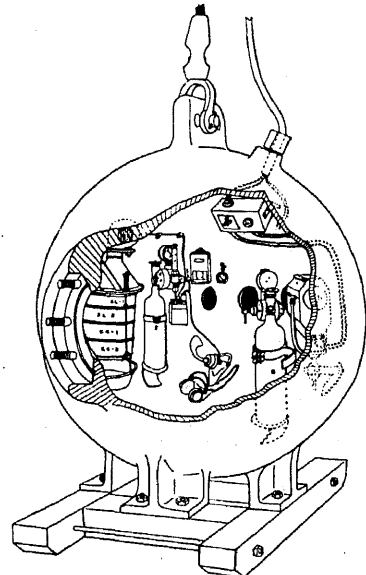
Süvameres, kus valitsemas alatine pimedus ja vaikus, on uurijad keeruliste püünistega välja toonud kummalisi loomi, eriti arvukalt oompäraseid kalu. Paljud neist on varustatud iselaadi helendusorganitega, teleskoopsilmadega, või nad evivad kehapinnal fosforesceeruvaid laiike; ka on täheldav, et mõnede süvamerekalade suu on nii suur ja kõht nii veniv ja mahukas, et nad alla neelavad teisi, endast suuremaid kalu. Et süvamerest taimes-

*) Ajakirjast „Loodusvaatleja” nr. 6 1936.

Helendav kala.

Ilusamaks süvamerekalaks on vist see 580-meetrilises sügavuses nähtud kala, kelle kehakülgedel särab riba imeilusaid kuld kollaseid purpurvärvilistest lambikestest ümbritsetud valgustähne.

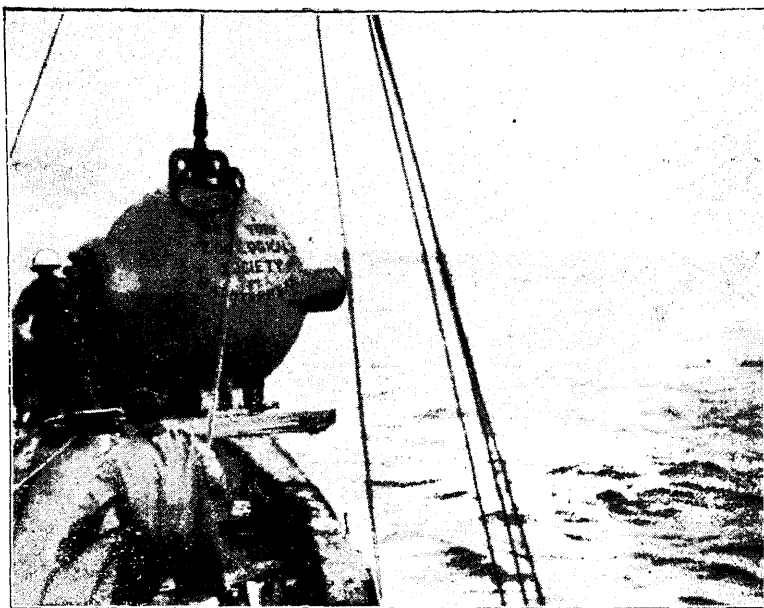

Süvamerekuuli sisemine seadis.

Vasakult paremale poole: keemiline seadis puhendusaparaadiga, neli vaskvaagnat ja liud (SL = naatronlubi, CC = klooralkaltsium); hapnikupudel ventiiiliga; telefoninöörid ja patareikast; iseregistreeriv temperatuuri- ja niiskusemõõtja, nende all vasem aken; baromeeter; lülituskast kuuli lael; otse selle all keskmine vaatlusaken; hapnikupudel ventiiiliga; helgheitja parema akna kohal; näha on ka kaabli ühendus kuulikambriaga.

tik täiesti puudub, on kõik seal elavad loomad lihasööjad. Värvuse poolest on süvamere loomad peamiselt kas mustad, pruunid või punased; viimast värvi on pea kõik süvamere koorikloomad. Arvukalt esinevad läbipaistvad loomad. Kuigi süvamere loomastikku kaunis põhjalikult on uuritud ja sealt rikkalikult loomi on välja püütud, ei olnud veel ühegi inimese silm näinud neid oma keskkonnas. Sinna tungimise küsimus ei olnud veel lahendatud.

Selle keerulise ülesande lahendamisele asus tarmukalt kuulus Ameerika looduseuurija William Beebe, kes paljude aastate jooksul on uurinud troopikamerede kaldavee loomastikku sukelduuri abil, mis tal võimaldas vaba liikumise kuni 18-ne meetrilises sügavuses. Kuidas ta süvamere sukeldusprobleemi lahendas, mis abinõudega ta seda teostas ja mis ta seal nägi, sellest kõneleb ta üksikasjalisemalt oma möödunud aastal ilmunud raamatus „923 meetrit merepinna all”, mis ingliskeelsest on tõlgitud paljudesse kultuurkeel-

Süvamerekuul lastakse merre.

*Näha on suletud uks ja
parema akna lühikene
kahuritaoline võre.*

tesse. Et meil selle huvitavast sisust pea midagi teada pole, esitan mõned andmed sügavusse tungimisesest.

Süvamere sukeldumiseks konstrueeris Beebe koos insener O. Barton'iga, mõnede ebaõnnestunud katsete järele 1930. a. nn. „süvamerekuuli”. See on terasest valatud õõnes kuul 137 sm siseläbimõõduga $3\frac{1}{8}$ kuni $3\frac{1}{2}$ sm seinapaksuse juures. Ta kaal on 4540 naela. Ühel pool on kolm akent, mis on valmistatud kvartsklaasist kui kõige selgemast ainesest; nende läbimõõt on 20 sm ja paksus 7,5 sm. Vastasseinas asub nn. ukseavavus 35 sm läbimõõduga; see suletakse 360-naelalise kaanega, mis 10 tugeva mutriga avast ümbritsevate pollide külge kinni kruvitakse. Kuul on kinnitatud puust saanikujulisele alusele. Kuuli ülemise pooluse tipul olevate silmade kaudu kinnitatakse ta 2,5 sm jämeduse terastrossi külge, mille abil toimub ka merre laskmine. Välisilmaga ühendab kuulis olejaid kaabel, millesse on mahutatud telefonitraadid, samuti ka juhed, mis varustavad helgiheitjat valgusega ja mootorit jõuga. Merre laskmisel kinnitatakse see kaabel iga 30 m tagant nõõriga trossi külge. Kuulis asetseb ka aparatuur, mis varustab uurijaid hingamiseks kõlbuliku õhuga. Õhu uuendamise toimub kemikaalide abil. Hapnikku annab kaks hapnikupudelit, milledest kumbki sisaldab umbes 36 liitrit hapnikku, mis välja voolab kahe väga täpse hapnikuventiili kaudu. Õhku puhastab eriline õhupuhastamise seadis. See koosneb neljast sõelapõhjaga vaskvaagnast, kindlalt üksteisesse on mahutatud ja millistesse kemikaalid on puistatud; selle juurde kuulub veel elektriline puhundusaparaat, mis kuulis oleva õhu sisse imeb ja edasi üle ja läbi vaagnate puhub. Kemikaalidest kasutatakse klooralkaltsiumi niiskuse äraimamiseks ja Wilsoni naatronlupa süsiniku eemaldamiseks.

Kuuli õhuga varustamise kohta olgu veel täiendavalt öeldud, et see põhjeneb järgmistel kaalutlustel. On uurijad kuu'isse asunud ja uks õhukindlalt suletud, käänavad nad hapnikuventiili lahti ja varustavad end hapnikuga; nad peavad ju selle koguse, mille nad õhust ukse sulgemisel võtsid, uuega asendama. Üht-

lasi panevad nad käima elektrilise puhunduse, mis ajab õhku läbi ja üle kemikaalide, millised eemaldavad ja sisse imevad väljahingatud süsiniku ja kehast auranud niiskuse. Lämmastikku ja teisi õhus olevaid gaase ei panda tähele.

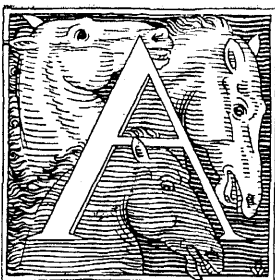
Mainitud aparatuuri kasutamise tõttu on süvamerekuulis viibimine, mis õhusse puutub, mugav. Kokkuvõetult võib ütelda, et temperatuur selles kõigub, sõltuvalt merevee soojusest, 20° ja 30° vahel, et niiskuseprotsendi määr võngub 48-st kuni 74-ni, et süsinik niivõrd hästi kui puudub ja et hapnikusisaldus on natuke suurem kui välisõhus.

Helgiheitjast olgu mainitud, et see on käepärane kast koondatava läättega ja sisaldab ühe 1500-vatilise lambi 150—200 voldi pingega; valguslülitajaga on ta ühenduses kahe traadiga. Harilikult töötab lamp vaid 75 voldiga, kusjuures valguse heledus võrdub 732 küünlale, mis osutub küllaldaseks vaatluste jaoks kuulist.

See süvamerekuul asetatakse suurele praamlaevale, kus on aaruvintsid, trossitrumlid, liitplokid (talid), poomid ja teised vajalikud masinad ja abivahendid selle hügelraske keha merre laskmiseks, ka sinna mahutatud dünamomasinad ja raadio- ja telefonijaam. Uurimisretkele minnes veab aurik praami sadamast määratud kohale. Kuuli sisselaskmisega ja väljatõmbamisega ühenduses olevad tööd ja teised selle uuringuga seotud ülesanded vajavad 28 inimese tööjõu.

Süvamere-sukeldussõidud toimuvad alati kahekesi; kõigest läbi akna nähtust ja oma muljetest teatab Beebe otsekohe telefoni kaudu praamil olevale abilisele, kes kõik kuuldu sõna-sõnalt protokollib.

Süvamerekuulis saavutas Beebe 1930. a. 923-meetrilise sügavuse. Enne neid süvameresõite olid suurimad sügavused, kuhu inimesed olid jõudnud, järgmised: Beebe sukelkivris kuni 18 meetrini; allveepaadid kuni 117 meetrini; tuuker kanges tuukrikattes kuni 121 meetrini; tuuker kanges soomuskattes ühes Baieri järvedest kuni 160 meetrini. Alla 180 meetri on vajunud ainult surnud.

KIRJANDUST

Albert Kivikas: Nimed marmortahvilil. Romaan. Eesti Kirjastuse Kooperatiivi kirjastus, 539 lehekülge.

Albert Kivika sulest ilmus möödunud jõuludeks romaaniks nimetatud teos „Nimed marmortahvilil”. Ma rõhutan just meelega — „romaaniks nimetatud”, sest kõnealune teos võiks väga hästi kanda ka „romaniseeritud memuaaride” nimetust. Kuna see teos käsitleb jällegi vabadussõjalist ainet, siis asud seda huvi ja teatava skepsisega lugema, sest seda ainet on meil varem mitmel korral lihtsalt labastatud. Ent Kivika romaani esimesed leheküljed juba annavad julguse ja lootuse, et selles teoses me ei pörka kokku labase-lääge ülistuse või operetliku keerutusega. Ei, Kivikas on kaugel paatosest. Ta on märksa rahulikum ja ta jagab valgust ning varju ühtlaselt, kuigi teatav kallak positiivselt nägemiseks, idealiseerides kujutamiseks ei puudu. Ent ometi — siin teoses puudub see tendentsiline marurahvuslus nagu Rich. Rohu „Esimeses armastuses”.

Kivikas kirjeldab koolipoisse Vabadussõjas. Keskkujuks on võetud Tartu kommerskooli 7. kl. õpilane Heino Ahas, päritoluga kuskilt Viljandi lähedalt. Romaani esimeses osas, mis võtab enese alla enam kui 160 lk. kirjeldatakse õige üksikasjalikult, vahest liigsegi üksikasjalisusega, vabadussõja aegseid meeleolusid õpilaskonnas ja ka rahvas. Kirjanik esitab meile rea kujusid tolaeagsest noorusest, kes mõtlesid ja tundsid patriootiliselt või mitte-patriootiliselt. Lugesed saame elava ja värskete kujutuse meie vabadussõtta vabatahtlikena siirdunud koolinooruse maailmavaatest. Ja see maailmavaade paneb meid imestama — kui arukas, kui paljumõistev ja ettenägev oli meie noorus. Võib olla on siin idealiseeritud, võib olla on siin liialdatudki, kuid ka säärasel korral on meil tegemist ikkagi tõelise positiivsusega, mitte aga mingi tellimisloominguga.

Romaani kaks järgmist osa kirjeldavad Vabadussõda. Viljandi alt Valgani. See on elav ja kujukas kirjeldus, täis isamaalist vaimust, aga samuti ka realiteeti. Me loeme Kivikast ja usume, meile ei jää muljet, erandkohad arvestamata, et siin tehakse literatuuri. Kivikas jutustab elavalt ja põnevalt. Ta näitab mitte ainult välisi sündmusi, vaid ta toob esile ka sisemised koolipoiste julgused ja argused. Hirmu, õigemini sõjahirmu moment on vägagi hästi esitatud. Oma jutustusega jääb Kivikas ise nagu tagaplaanile, ta esitab nagu filmimees järjest uusi võtteid ja kujude heitlusi. Siin on hulk Heino Ahase koolipingi kaaslasi — neist hukuvad mitmed, ühe mõistust läheb segi, üks kaotab igasuguse sõjavastikuse, tast saab hulljulge, seal on rahulikke ja asjalikke löömamehi — ei „Nimed

marmortahvilil” veergudel leiame terve galerii noorsugu, kes ei lähe mitte pimedast ja suge-reeritud isamaa-mõttest vaenlase vastu, vaid kes seda tunneb ja näeb paratamatuna, iseenesest mõistetavana, loomuliku ja arusaadavana.

Käesolev lühike ruumi ulatus ei luba pike-malt ja üksikasjalikumalt peatuda Kivika romaani juures, jatkub vist sellestki, kui seda teost meie lugejaskonnale, eriti noorsoole, sõna otseses mõttes soovitada. See teos on kindlasti parim, mis meil vabadussõja ainel kirjutatud, ning jääb oma puudustele, nagu ühekülgsele (ei esitata paralleelselt tagalat ja punaväge) vaatamata, üheks ilmekamaks, ümaramaks ja üldist vabadussõja aegset mentaliteeti esitavaks.

KEh.

Juhan Laanjärv: „Kassinurme kodu sõda”. Näidend 4 vaatuses.

Selles näidendis autor käsitleb konflikti, mis tekib haritlaste linnavalgumise tungi ning põlise põllumehe maa-armastuse ja reaalse ellusuhtumise vahel. Kassinurme peremehe Juhan Kivinõmme poeg Vello on advokaat, kellel oma kutsealal pole edu, vaid kes äraklamiseks pumpab raha isalt. Isa lõpuks keerab kinni rahakoti suu ja ütleb, et kui advokaadiamet sulle muud ei anna kui nälga, siis pea see endale, midu pean minagi veel oma vanale kõhule krooklõnga sisse tõmbama. Samas isa pakub pojale talu, kuna talu vajab peremeest ja selle haridust. Poeg vastab, et ta ei vihka Kassinurmet, kuid on otsustanud läbi lüüa advokaadina.

Pärast Vello lahkumist isakodust hakkavad Juhanit tütreddi, Linda ja Salme, nurisema, et nemad peavad tegema musta talutööd.

Nad otsustavad pühendada asjasse tädi Kristiine, Juhani surnud naise õe. Viimane on äsja jäänud leseks, Juhanil on amugi kavatsus palgata tallu mõnd vanemat perenaist, kuna tütreist pole õiget asja. Nii kombineeritakse tallu tädi Kristiine, linnaorientatsiooniga inimene, kellel Linda ja Salme arvates peaks olema oskust ja kaalu juhtida Juhanit talu müümise mõttele. Tädi Kristiine asub kohe Juhanit painutama. Tekib rida tüllisid, kuna Juhan ei taha kuuldagi talu müümisest. Areneb päris korralik kodusõda traagilis-koomiliste situatsioonidega, milles lööb kaasa ka talu sulane Jüri, kes osa võtnud kahest sõjast.

Lõpplahenduse toob kiri Vellolt, kes tuleb ka ise ja seletab, et olevat jõudnud veendumusele, et talu on kohaks, kus ta võib elada rahus, olla elust üle ja saavutada edu.

Inimese eluülesandeks olgu loov töö. Kui ühel alal ei õnnestu, katsutagu teisel alal, kuid ärgu mängitagu härrat, kelle suurus on vaid kujutletav. Seda on tahtnud autor öelda selle näidendiga.

Keskliidu juhatus on kinnitanud kodukorra, mille alusel hakkavad tegutsema „Spordi Keskliidu Noored”, lühendatud nimega SKN. Selle tegevuse eesmärgiks on kodukorra järgi noorte keskel kehalise kasvatus ja spordiliikumise arendamine, mis oleks kantud sügavast rahvastundest, kindlast distsipliinist ja tõsisest spordimehelikust vaimust. Oma tegevuse eesmärgi taotlemisel SKN teeb noorte kehalise kasvatus ja spordi alal äratus-, nõuande- ja instrueerimistööd, korraldab loenguid ja kursusi noorte juhtidele, kohtunikele ja teistele noorte tegelastele, arendab spordialade võistlustegevust noorte keskel ja annab määrusi noorte spordimärgi-, meistri- ja muudeks võistlusteks.

SKN liikmeteks võivad olla Eesti noored mõlemast soost kuni 18. eluaastani ja koolinoored kuni 20. eluaastani (20. a. kaasa arvatud), kes koondunud SKN rühmadesse, ringidesse või sektsioonidesse. Neid rühmi, ringe ja sektsioone võib asutada koolide ja kehalise kasvatus ning spordiga tegelevate ühingute ja seltside juure. Iga rühma, ringi või sektsiooni tegevuse juhtimine toimub kodukorra alusel, mille kinnitas asutus, kelle juures rühm, ring või sektsioon töötab — kas koolijuhataja või ühingu ehk seltsi juhatus. Seega iga SKN rühm, ring või rakk on oma tegevuse juhtimisel täiesti iseseisev oma kodukorra piires.

Endastmõistetavalt Spordi Kesklit ei saa ega hakkagi ise neid rühmi, ringe või sektsioone asutama, vaid seda teevad juba spordiühingud ja -seltsid ning koolid ise, kes on huvitatud oma noorte eest hoolitsemisest kehalise kasvatus alal. Edasi veel — SKN rühma (ringi, sektsiooni) esindajaks ja tema eduka töö eest hoolitsejaks on rühma vanem, kelle määrab vastava kooli juhataja või organisatsiooni juhatus võimalikult kooli- või sporditegelaste hulgast.

Kõik need SKN rühmad, liigid ja sektsioonid registreeritakse vastava maakonna spordiliidu juures. SKN ringkondadeks on kõik maakonnad üksikult, peale selle Tallinna ja Tartu linnad. SKN ringkondade tegevuse juhtimisest võtavad osa vastavad maakonna spordiliidud ja ringkonnakoostööühikud. Ringkonnakoostööühikud määratakse ametisse Spordi Keskliidu juhatus poolt haridusministeeriumi noorsoo-osakonna arvamist ära kuulates. Ringkonnakoostööühik võib sõnaõigusega võtta osa vastava maakonna spordiliidu juhatus või esindajatekogu koosolekust, kui on SKN tegevusse puutuvad küsimused päevakorras.

SKN ringkonna tegevuskavade ja üldküsimuste arutamiseks korraldatakse vähemalt kord aastas SKN rühma vanemate nõupidamised, mille kokkukutsujaks ja juhatajaks on ringkonnakoostööühik. Nõupidamistel vastu võetud arvamised ja seisukohad esitab SKN ringkonnakoostööühik vastavale maakonna

spordiliidule ja Spordi Keskliidu noortejuhile, sest SKN tegevust ülemaailises ulatuses juhib Spordi Keskliidu noortejuht.

SKN tegevuse tähtsaimad üldküsimusi lahendab SKN nõukogu, kuhu kuuluvad kõik SKN ringkonnakoostööühikud, haridusministeeriumi noorsoo-osakonna esindaja, ülemaailsete noorsoo organisatsioonide esindajad igast ühest üks ja Spordi Keskliidu poolt määratud neli liiget (viimastest üks peab olema sportarst). Nõukogu koosolekutest võtab osa hääleõigusega ka Spordi Keskliidu noortejuht. Nõukogu erilisteks ülesanneteks on SKN tegevuskava ja eelarve heakskiitmine ja SKN võistlusmääruste kinnitamine.

Juteldes Spordi Keskliidu noortejuhiga, härra G. Kalkuniga, ütles ta järgmist: Kõik senine töö noorte sportlikuks arenemiseks on kannud juhuslikku ilmet. Oma naabritel soomlastelt, rootslastelt või ka venelastelt võiksime mainitud alal ceskuju võtta. SKN loomisega püüame Eestis noorte kehakasvatust süstemaatiliseks muuta.

Oma üritusega Spordi Kesklit taotleb mitte mingisuguse uue organisatsiooni loomist, vaid pakub kõigile praegu tegutsevatele organisatsioonidele oma maakondlike spordiinstruktorite võrgu, spordi erialade õpetajate ja noorte juhi kasutamist noorte kehalise kasvatus arendamiseks.

SKN on seadnud oma sihid. Kuidas tegelikult olukord kujuneb ja töö vilja kannab, näitab tulevik. Läbirääkimistes haridusministeeriumi noorte osakonnaga on jõutud noorte organiseerimises sportlikul alal kokkuleppele.

Mulje SKN kodukorrast ja jutlemisest noorte spordijuhiga jäi selline, et ÜÜÜ sportlikku tegevust see ei halvaks mingisuguse paralleel organisatsioonina. Vastupidi, SKN rakendab oma spordijuhtide teadmised ja kogemused noorte sportliku tegevuse süstematiseerimisele.

Mõningad küsimused võivad siiski tekkida. Kas ei kaoks koolialised ÜÜÜ sportlaskonnast, kui koolid pühendaksid ameerikalikult huvi spordi vastu? Kas kuulub maanoor (18 aastane) SKN klassifikatsiooni alusel tõesti noorte hulka?

Esimesele küsimusele tohiks vastata, et kooli ja ÜÜÜ vahetõrje alati olnud hää ning vaevalt kool keelaks õpilastel osa võtta ÜÜÜ tegevusest ka spordi alal. Kool ja ÜÜÜ üheskoos kasvatavad noori igakülgselt ja ei suuda uskuda, et Eesti kool moderniseeriks Ameerika college'iks.

Teine küsimus tekitab lahkarvamisi. Kas pole vanaduse jaotuse juures arvestatud mitte ainult linna-noori? 18 aastastel on maanoor juba kehaliselt täiskasvanud ja vaevalt tahab ta siis veel „noore” nime kanda.

Usun, SKN ja ÜÜÜ peaksid oma sihid saavutamiseks sirutama teineteisele abistavalt käe!

Ed. H.

NOORSOOTOOMAILT

AUE OSAKOND

15-AASTANE

Möödunud aasta 31. detsembril sai ÜENU Saue osak. 15 aastat vanaks. Osakond pühitses oma aastapäeva piduliku aktusega 29. I. 1937. a.

28. dets. 1921. kogunes 13 isikut, 9 Vanamõisa ja 4 Halliku külast, P. Kochitsky korterisse. Esialgne kavatsus ellu kutsuda kirjanduse armastajate rühma raamatukogu soetamiseks ja kirjandusõhtute korraldamiseks — laienes otsuseks: kirjandusliste, teadusliste, kunstiliste jm. ettevõtetega algust teha ja selleks avalikku luba kõige kergemal teel ÜENU osakonnana saada. Selleks kutsuti järgmine koosolek kokku 31. dets. kell 20.00. Koosolek võttis ÜENU Saue osakonna asutamise ühel häälel vastu ja asutamise akt kirjutati alla. Keskjuhatus poolt kinnitati osakond 19. jaan. 1922. Seega oli ametlik osa läbi ja algas tegevus. Alg-aastatel oli tegevus suur. Haarati igast tegevusest kinni. Tegevus kestis kuni 1925. a. kevadeni. Siis tärkas mõnedel mõte ÜENU osakonda likvideerida. Mõte leidis täitmist kuid Keskjuhatus leidis, et likvideerimine ei ole põhikirja alusel tehtud ja ei võtnud likvideerimist vastu. Selle vaheajal asutati Saue Saue-Vanamõisa Haridusselts. See alustas uue jõuga Saue algkooli ruumes oma tegevust. Kahel organisatsioonil ei olnud võimalik tegutseda, siis pidi ÜENU lahkuma eelpool mainitud ruumidest ja aset leidma Saue mõisa härraste majast. Kuid sealtpidi varakult jälle lahkuma. Viimastel aastatel on leidnud peavarju J. Kaskemägi isiklistest ruumidest. Ruumid ei vasta tegutsemiseks. Selletõttu on osak. tegevus tagasi tõmbunud.

Puuduvad tegutsemiseks ruumid, siis ei tohi ükski noorsoolane käsi rüppe panna ja sealjuures mõelda, et meie ei saa tegutseda.

Meie noored pole elanud raskeil ajal, ega ka kannud orjaahelaid, seetõttu tuleks ka meil raskustega võidelda, mille kannatustulest on vanad juba läbi käinud. Julgelt ühisele eesmärgile! Oleme vanemate tegelaste au ja uhkus, oleme kodumaa noored, kes tõusevad Põhjamaa karges tuules, aga ei murdu, vaid püsime kõige kurjemail päevil, olles kangelasverd ühised põhjalased. Oleme noored, peame võtma tõsiselt tarkade inimeste õpetusi, kes on elukogemusi küllaltki läbi elanud. Noored, anname vanematele tegelastele tõsist lootust, et meist saaksid eeskujulikud töökad isikud, — kui põlised tammed Eestis.

Tervitan asutajaid liikmeid, tervitan kõiki osakonna liikmeid tähtsa päeva puhul ja soovin, et neil püsiks edasi raugemata nooruse vaim, mis on siiani püsinud. Soovin juubilarile tema 15. aastapäeva puhuks raugematut tahtejõudu edasipüsimiseks kohalikes organisatsioonides, nii kui ta seni on rändurina edasi püsinud.

Saue, 1937.

A. Gutmann.

ÜENUSO esimees.

AASPERE

osakonna asutamisest möödus hiljuti 10 aastat. Osakond asutati 1926. a., mil alustati tegevust 30 liikmega, kasutades kooskämise ruumideks praeguseid kodu ruume, (Kihkvere mõisa härrastemaja), millised siis olid Põllutööministeeriumi valduses, ja kus asus Ojaveskiilt ja Auküläst ületoodud algkool. Paari aasta pärast likvideeriti kool ja osak. sai endale teisel korral saali ja mõned kõrvalruumid. Paar aastat elati majas ka üüri maksmata, kuni 1933. a. pakuti osakonnale härrastemaja kr. 1.200 eest päriks, kuna ostuhinna tasumist võimaldati pikema aja jooksul. Käesoleva aasta sügisel tehti maavalitsuse poolt kinnitatud plaani järele ruumides põhjalik ümberehitus, mille läbi saal muutus ühe-kolmandiku võrra avaramaks, saadi ruumikas lava jne. Agar naispere kudus akendele eesriided, muretset mööblit ja muud vajalikku.

Tööd ja korraldused viidi läbi võrdlemisi väikese rahalise kuluga (kr. 330), mis oli seetõttu võimalik, et ühingu liikmed käisid päevpäeva kõrval tasuta tööl, kokku 861 töötundi, peale selle naisharu töö.

Osakonna arengut alla kriipsutades ei saa vaikida Arn. Rätsepast, kes osak. asutamisest saadik teotsenud kassapidajana ja tihti ka ise osakonnale laenanud. Liikmete arv on osak. püsinud 40—60 vahel, praegu 45. Kultuuriliste üritustena on 10 a. jooksul korraldatud ligi 100 avalikku pidu, 28 mitmesugust lühiajalist kursust, rida vaimulikke ja ilma-

likke kõnekoosolekuid, kontsert-jumalateenistusi, külaskäiguetendusi ja huvireise lähemas ja kaugemas ümbruskonnas. Ringidest tegutsevad osakonna juures: näite-, spordi-, muusikaringid ja laulukoor üle 20 lauljaga, milline on osa võtnud kõigist suurematest laulupidudest, kui ka südilt kaunistanud ja sisustanud osak. enda üritusi. Koorijuht Ad. Rätsep on näidanud osakonna vastu suurt armastust, käies juba 6 aastat 4 klm. kauguselt paar korda nädalas koori harjutusil. Töötab ka keelpillideorkester, millisele osakond suutnud muretseda mänguriistad.

Osakonna jõudsale arengule aitas algaastail tubliult kaasa tollaegne koolijuhataja pr. A. Nestor, juhatahes 4 a. laulukoori. Osak. valitseb kindel üksmeel ja vastastikune arusaamine, mis soodustab edukat tööd ja lubab loota ka tulevikuski parimat. Osak. juhatusse kuuluvad Ad. Rätsep esimees, R. Ruutopõld esimehe abi, A. Vilinurm kirjatöimetaja, Arn. Rätsep laekahoidja ja Ed. Ruutopõld kassap. abi.

ÜENU VÖRU OSAKOND

omal koosolekul otsustas astuda Spordi Kesklüüdi liikmeks, mida põhjustas asjaolu, et seni saavutatud sportlikud tagajärjed ei leidnud tunnustamist, kuna ei kuulunud välis-

Looduspilt Soomest

sportlikkudesse organisatsioonidesse. Esialgul otsustati astuda ainult Spordi Kesklüütu, kuna hiljem astutakse liikmeks ka teistesse eri-organisatsioonidesse.

Tallinnas toimuvatest Eesti Mängude võimlemisjuhtide kursusest võttis ÜENU Võru osakond osa ühe naisjuhi ja ühe meesjuhiga.

ÜENU KAHULA OSAKOND,

milline asutati kümnekond aastat tagasi agarate noorsoolaste Valdur Musteli ja pr. Karuks-Metsa poolt väga rasketes oludes, on aastate vältel nii mõndagi suutnud korda saata oma koduküla kultuurilise taseme tõstmiseks. Algaastail, mil tegevuse eesotsas seisid energilised tegelased, organisatsiooni tegevus oli mitmeti otse erakordselt viljakas. Korraldati terve rida mitmesuguseid kõne-, väielus- ja huviõhtuid, võeti ette ekskursioone ning õppekäike ja pandi toime mitmeid üldsisulise kavaga noorsoopäevi. Sellele tagajärjerohkele tööajajärgule järgnes mitme juhtivama isiku teisale siirdumise tõttu mõni aasta üldist mõõnaaega organisatsiooni tegevusaladel, kuid nüüd näib, et tekkinud ummikust ollakse jällegi välja jõudmas. Vahepeal on Kahula külla juurde tulnud ka üksikuid noori haritlasi, kes kultuuri- ja rahvusliku ülesehitustöö vastu pole suutnud jääda külmaks. Nende juhtimisel on noored uuesti rakendatud intensiivselt tegevusse. Osakonnal on ka oma lipp. Suuremaid raskusi osakonna töös teeb praegu avaramate ruumide puudumine, kuna koolimaja ruumid suuremateks üritusteks on liiga kitsad ja ebasoovivad.

Osak. üldist tegevust juhivad praegu Arnold Nurk (esimees), Jaan Klaus, Vilma Allik, Ruuben Parves ja Linda Niinepuu.

ÜENU KUKRUSE OSAKOND

milline oma tähtsamaks eesmärgiks võtis kohe algusest peale kultuurse maa- ja külaelu õiglase hindamise jaluleseadmise. Küla arengumeelsemad noored üksteise järele astusid uue koondise perre, kus nüüd ühisel nõul ja jõul algas rahvus- ja kodukultuuri valdkonda ning maanoorte vaimsetesse harrastusaladesse puutuvate küsimuste lahendamine. Pandi toime terve rida mitmesuguseid laiemaulatuslikke koosviibimisi (neist muist sadade inimeste osavõtul vabas õhus), koosolekuid, referaat-õhtuid jne. Eriti hoogsalt tööle asus osakonna näiteharu, lavastades mitmeid suuri lavatükke, samuti ka kehakultuuriharuharu. Osakonnal õnnestus oma kätte saada ka raamatukogu. Praegu, mil Kukruse ÜENU vastu läheb talvisele tegevushooajale, on osakond kõigiti elujõuline, täis pinget ja töövaimust. Minnakse kaasa täiel rindel riiklikkude ürituste ja uuendustega.

HÕIMUÕHTU PAUKKULAS

Möödunud pühapäeval korraldati Soome Noorsoorahvatülikoolis hõimuõhtu.

Koolis õppiv eestlane Arved Heinsoo kõneles hõimutööst kahe vennasrahva vahel. Ettekanne, kui ka esitatud eesti luulelused võeti vaimustusega vastu.

Voka osakonna rahvatantsijad.
Vasemalt kuues: juht Friida Reino.

ÜENÜ SANGASTE

osakonnast on saanud üks teguviimsamaid seltsse. Esimeseks esimehiks oli J. Luksepp. Osakond on asutanud oma laulukoori ja rahvatantsu trupi, kes sellel alal kohapeal ainukestena on osa võtnud kõigist üldlaulupidudest oma kooriga, korraldanud sisurikkaid pidusid, mitmesuguseid kursusi jne. Osakond töötab praegu üld-, näite-, rahvatantsu ja spordiharudega. Uhingul on varandust (näitekulissid, spordiriistad) umbes 500 krooni väärtuses. Liikmeid on osakonnal 25 ning nendeks on praegu Sangaste mõisa ümbruse noored. Esimehiks on praegu koolijuhataja A. Jõgi, laekuriks J. Kokk ja kirjatöimehik H. Tamm.

SADRAMETSA OSAKONNAST

Meenuvad need hetked kui olin alles algkooli viienda klassi õpilane, kui astusin esimest korda ÜENÜ Sadrametsa osakonna liikmeks. See oli mu esimene samm seltskonnategevuse alguseks. Olin tookord ju poisikene ega olnud võimalust ise midagi teha, sest oli ju teisi kogenumaid ja vanemaid, ei julgenud üheski küsimuses kaasagi rääkida, ainuke võimalus oli hääletamisel tõsta käsi üles ja seda loeti. Oli siiski häämeel, et mul oli võimalus olla ühe noorsoo orgi liikmeks.

Tekkis tihti mõte, kas mind ka kunagi valitakse kuhugi „suuremale“ kohale? Oleks nagu ka tahtnud olla mõni „suurem mees“ osakonnas. Nii mõõdus vaikselt aasta 1927 ja 28. 1929. a. astusin Võru õpetajate seminari ja kui tulin kevadel koju, valiti mind osak. juhatusse sekretäriks. Ei olnud tookord harjunud tolle tööga. Ent huvi oli töötada, pärisin asju teistelt vanemaitl tegelasilt, mida ei teadnud — kogesin ja teisel aastal, mil püsisin samal kohal, oli töö palju kergem.

Siis pidin veendumaks ka juba selles, kui võrd „kerge“ on seltskonnatöö. Tihti tuli kuulda sõimu ja näaklemisi, ent need mind siiski ei kohutanud.

Sest enamjagu need hirvitajad olid need, kes olid meie tööle vastu. Nende jutt ja laim, tiivustas tihti rohkem tööle. Ikka mõtlesin: „Vaata, näitame, et teie vastuseisimine meie tööd ei takistagi.“ Mõnel aastal oli töötamine küllaltki raske, kui juhtus juhatusse inime-

si, kes lootsid teiste päale. Nii siis tuli tihti korraldada peo ruume üksi, ent kõik sai tehtud ja õhtul peol oli tuju päris häa, kui kõik õnnestus, ega siis ebaõnnestumiselgi võinud pöörduda norgu lasta. Kodus tuli tihti lüüa „lahinguid“ isa ja emaga, kui õõ sai ära viidetud näidendi harjutusel ja hommikul silmad unised. Kõigest hoolimata jäin põhimõtte juure: küll tulevikus annab töö rohkem tulemusi. Olles püsinud 1929. a. saadik juhatuses, olen saanud palju kogemusi seltskonnatöö alal. Sellest ajast olen olnud viis aastat osak. esimehiks, millisel kohal olen tänava kuuendat. Töögi on annud palju tagajärgi. Kõikjal suhtutakse osakonda häatahtlikult.

Eriti pean siin mainima kohalikku vallavalitsust, kellega olen väga hästi läbi saanud ja lugupeetud vallavalitsuse sekretär hra Lütsepp ja vallavanem Reiljan on meie osakonna soovidele alati vastu tulnud. Siinkohal neile suurim tänu, usun, et edaspidigi saame hästi läbi.

Oleme suutnud omale asutada raamatukogu. Südamel lasub veel üks kavatsus — saada osak. oma kodu. Usun, et suudame sellegi saada — kui vaid meil ise on raugemata tahet. Liikmete läbikäik on olnud kaunis suur, asutajaid liikmeid on jäänud vaid 10 ja 3 on surnud. Aga lahkujate asemele tuleb uusi noori, kelles on raugemata tahet tegutsemiseks. Mis tiivustab praegusi tegelasi rohkem tööle, teades, et praegune meie töö ei jää seisma, vaid tulevased noored jätkavad seda. Usun, et edaspidigi valitseb meie vahel vastastikune arusaamine ja suurem töötahe. Küll suudame saada üle kõigist raskust, mis tulevad ette teel. Raugemata tahet aatekaaslasile, sinikujulistele aatemägedeni jõudmiseks.

Aug. Moks.
osak. esimees.

ÜENÜ OHTU OSAKONNAST

Üks ÜENÜ noorimaist võsudest on ÜENÜ Ohtu osakond. Asutati selleks, et koondada noorpõlve ühiseks noortepereks, luua õhkkonda ja võimalusi noorte igasuguseks endakasvatustööks.

Harjumaa koolivalitsuse ringkirja nr. 1692, 11. nov. 1936. kooli juhatajaile, põhjal toimus Ohtu algkooli ruumes viimaste aastate jooksul kooli lõpetanud noorte erikoosolek edasiõppimise võimaluste ja kutsehariduse tähtsuse selgitamiseks. Koosolekust võttis osa 27 ümbruskonna noort. Anti osavõtjaile selgitusi kutsehariduse tähtsusest ja kutsekoolidest eritüüpide järgi, kusjuures erilist tähelepanu juhati koolidele, millised asuvad Harjumaaal. Nagu elaval sõnavõtul selgus, pole enamusel võimalusi ega aega õpinguks, seepärast leiti ainsa pääseteena luua mingisugune noorte organisatsioon, kus võimalusi igasuguseks endakasvatuseks, enesearendamiseks, selleks ellukutsudes vastavaid harusid.

Ja sel põhimõttel asutati 25. novembril 1936. a. Ohtu algkooli ruumes ÜENÜ Ohtu osakond. Põhikirjaga tutvustas koosolejaid algkooli juhataja, endine ÜENÜ Kaiu os. esimees Elmar Veetamm. Üksmeelselt otsustati

osakonna asutamine. Ajutisse juhatusse valiti: E. Veetamm, J. Kopper, V. Üpraus, S. Saarepere ja E. Alter.

Tegutsema hakkas segakoor E. Veetamm'i juhat. Esimese üritusena korraldas osakond 5. jaan. s. a. noorteõhtu, mille kavas: kõne, soololaule, deklamatsioon, rahvalaulude laulutamine, lindude laulude imiteerimine. Osavõtt halvast ilmast hoolimata väga elav.

Osakonna peakoosolek toimus 10. jaan. s. a. Osa võttis koosolekust 41 noort, kes kõik liikmeks astusid. Töökavasse otsustati võtta: 2 segaeeskavaga pidu, muusika-õhtu, kirjan- dusõhtu, rida loenguid, keedu-, põllumajan- duse-, rahvatantsu-, käsitöö- (mees- ja nais-), vildivalmistamise-, maadlus- ja koduümbruse kaunistamise kursused, kergejõustiku võistlusi, asjade loterii, ekskursioone, perekonna-õhtu, aktusi, oma raamatukogu asutamine ja luge- mislaua avamine.

Juhatusse valiti: E. Veetamm (esimees), V. Järves (abi), V. Uusberg (kirjatoimetaja), A. Põldvere (abi), V. Üpraus (laekur). Ametid jaotati peale peakoosolekut. Revisjoni komisj.: J. Kopper, B. Lindemann, V. Vagur. Esinda- jaks Esinduskogusse: E. Veetamm ja V. Uusberg. Koosolek lõppes hünni laulmisega.

14. jaan. korraldas osakond esimese kõ- ne-õhtu valguspiltidega. Kõneles hariduskon- sulent Necme Ruus „Reisimuljeid Skandinaa- viast“.

Jaauarikuu lõpul algab nais-noorile keedu- kursus.

On kindel lootus, et Keila vallavalitsus Ohtu avaliku raamatukogu üle annab avaliku raamatukoguna ÜENU Ohtu osakonnale.

Kõige paremate lootustega läheme avarale tööpõllule. Takistused meid ei kohuta!

El. Veetamm.

ALUSTEST

Pühapäeval, 10. jaanuaril toimus Aluste alkooli ruumes ÜENU Sikana osakonna aastapeakoosolek, mille avas esimees Erv. Reemann, kes märkis lühidalt osakonnas ker- gejõustiklaste edukaid esinemisi võistlusil. Ap- lausiga võeti vastu osakonna parima ker- gejõustiklase Elmar Reier'i saavutuste ettelu- gemine. Püstitõusmisega mälestati osakonnast surma läbi lahkunud nrs. Evald Haas'i.

Koosoleku juhatajaks valiti Erv. Riimann, ja protokollijaks Ernst Tammsoo. Möödunud aasta aruanne ja k. a. eelarve võeti vastu ühel häälel.

Kuna osakonna tegevus on kandunud Si- kana külast rohkem Aluste külla, siis ot- sustati osakonna nime muuta Sikana-Alusteks.

Juhatusse valiti: Erv. Riemann, Ülo Tiis- maa, E. Tammsoo, E. Reier ja Joh. Assa-

frei. Kandidaatideks jäid Elmar Jürss ja Aug. Pipar.

Rev. komisjoni said: A. Pipar, Anti Öu- napuu ja Paul Vaino.

Koosolekul kutsuti ellu uute harudena kir- jandusharu, kodu-uurimisharu ja näitetrupp. Varemtegutseva spordiharu juhatusse valiti: E. Reier, Anton Sternfeldt ja Ü. Tiismaa. Kir- jandusharru: E. Riemann, E. Tammsoo ja A. Öunapuu. Kodu-uurimisharru: E. Tammsoo, A. Öunapuu ja Ü. Tiismaa. Näitetruppi valiti: A. Pipar, O. Altan, J. Assafrei, K. Rungi, A. Altan, E. Jürss, Ü. Tiismaa ja E. Tammsoo. Trupi juhatusse valiti: A. Pipar, E. Tamms- soo ja Ü. Tiismaa.

Sikana-Aluste osakonna tegevuskavas on peo korraldamine veebruaris. Siis veel suu- sa- ja tõukekelkudevõistlused ja oma orkest- ri asutamine. Samuti tuleks korraldamisele aprilli lõpus või mai alguses osakonna 10- aastase tegevuse juubeliks suurem pidu ühes aktusega.

Peale peakoosolekut toimunud juhatusse koosolekut jaotati ametid järgnevalt: esimees — Erv. Riemann, abi — Elmar Reier, sek- retär — Ernst Tammsoo, abi — Ülo Tiismaa ja laekur Johan Assafrei.

Talvine maastik

ÖIENDUS

„Eesti Nooruses“ nr. 12 1936. a. on I. L. Peretsi legendi „Kiriku võõr münder Johan“ juures eksikombel jäänud nimeta- mata tõlkija nimi. Nimetatud legendi tõlkis juudi keelest Ester Žitomirski. Toime- tus palub seda eksitust lahkesti vabandada.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: August Meikop. Toimetus: Erika Viir- salu, Arvi Moor, Hugo Lepik, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühen- duse Keskjuhatuse. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2.50, poolaastaks kr. 1.50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Trükikoda „Estotrük“, Tallinn, S. Karja 8.

AHTO ≠ KULD MEDAL

JUBA **9**-NDAT AASTAT
JATKAB ILMUMIST AJAKIRI

EESTI NOORUS 1937

Sisukuselt ja väärtuselt on ajakiri seni pidevalt tõusnud. Tema mitmekülgsus ja huvialade laius on ainulaadne. Olles noorsoo-loomingu avaldajaks, noorsooküsimuste käsitlejaks ja kõigis muudes kultuuriküsimustes kaasalööjaks ning cessammujaks on „Eesti Noorus“ leidnud tunnustust nii kodu- kui välismaal!

«EESTI NOORUS» 1937

ilmub iga kuu 28. päeval ja maksab aastas Kr. 2.50, pool-
aastas Kr. 1.50, veerandaastas Kr. —.75, üksiknumber 30 senti.
Välismaale tellides aastas 4.— ja poolaastas 2.— krooni.

EESTI NOORUSE kaastöolisteks

on 1937 nagu eelmistelgi aastatel kogu eesti
avaliku ja kultuurilise elu silmapaistvamad
juhid ning tegelased.

hind 30 senti.

**MEIE GA
OLLAKSE
RAHUL,**

LOOMULIKULT,
SEST MEIE SUURED LAOD, LAHKE
TEENIMINE JA KIIRE TELLIMISTE
TÄITMINE JA TASUTA NÕUANDED
MEELDIVAD KÕIGILE OSTJAILE.

**M Ü Ü K
SUUREL & VÄIKSEL ARVUL.**

M Ü Ü M E

**KIRJUTUSMATERJALE
JA PABERIKAUPU**

SAMUTI LEIATE MEILT KÕIKIDE
KIRJASTUSTE ILUKIRJANDUST,
TEADUSLIKKE JA NOORSOO-

RAAMATUID

„KAHVAÜLIKOO“

TALLINN, HARJU 48, OMAS MAJAS, TEL. 444-39
PÄRNU MNT 10, TEL. 446-67

REGISTRIKOHALD

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR